

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе среза грочанског Живојина Будимировића, начелника исте класе среза рачанског, по молби;

за начелника друге класе среза рамског Милорада Тутунџића, начелника исте класе среза грочанског, по молби;

за секретара друге класе начелства округа пиротског Д-р Божидара Љубишића, пређашњег секретара посланства:

за начелника треће класе среза врачарског Светислава Ј. Марковића, начелника исте класе среза рамског, по молби;

за начелника треће класе среза рачанског Маринка Маринковића, начелника исте класе среза звишког, по службеној потреби; и

за начелника треће класе среза звишког Владимира Петровића, секретара друге класе првостепеног врањског суда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 12. децембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за секретара прве класе Министарства Унутрашњих Дела Милутина Пеђанина, начелника исте класе среза посавског, округа београдског;

за начелника прве класе среза трнавског Николу Ђ. Ванића, начелника исте класе среза врачарског, по службеној потреби;

за члана друге класе Управе вароши Београда Милана О. Доронтића, начелника друге класе среза трнавског; и

за начелника треће класе среза посавског, округа београдског, Божидара Ристића, секретара исте класе начелства округа пиротског, по службеној потреби.

Наш Министар Унутрашњих Дела нека изврши овај указ.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се Миленко Г. Чабрић, секретар прве класе Министарства Унутрашњих Дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се Добрилу Ил. Јокановићу, полицијском писару прве класе среза црногорског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се општина трстеничка, у срезу трстеничком, округа крушевачког, по изјављеној жељи њених становника у будуће назива: „општина чаирска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, решено је:

да се заселак Владичин Хан, који долази у састав општине калиманске, у срезу пољаничком, округа врањског, по изјављеној жељи његових становника прогласи за село под називом: „Владичин Хан“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. децембра 1911. године, у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу новембру 1911. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца новембра ове године извршено је у Србији:

1. Убистава	25
2. Детоубистава	1
3. Нехотичних убистава	5
4. Покушаја убистава	19
5. Разбојништва	9
6. Силовања	2
7. Тешких телесних повреда	12
8. Паљевина	123
9. Опасних крађа	119
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	11 ¹⁾

Од изложених дела пронађено је:

Убистава	24 или 96·0%
Детоубистава	1 » 100·0%
Нехотичних убистава	5 » 100·0%
Покушаја убистава	18 » 94·7%
Разбојништва	8 » 88·8%
Силовања	2 » 100·0%
Тешких тел. повреда	12 » 100·0%
Паљевина	13 » 10·5%
Опасних крађа	55 » 46·2%
Злонамер. поништаја туђих ствари	2 » 18·1%

Највећи број убистава извршен је вагреним оружјем (9), затим оштрим оруђем (8), тупим (7) и давлeњем (1).

Узроци њиховом извршењу леже: у међусобној свађи за 12 случајева, у освети за 3, у користољубљу за 2, у честољубљу за 2, у љубомори за 2, у вршењу званичне дужности за 1; и за три случаја узроци су непознати.

¹⁾ У новембру месецу 1910. г. дела ових било је:

1. Убистава	35
2. Детоубистава	2
3. Нехотичних убистава	4
4. Покушаја убистава	24
5. Разбојништва	14
6. Силовања	3
7. Тешких телесних повреда	19
8. Паљевина	87
9. Опасних крађа	189
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	13

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Посматрана према местима, у којима су извршена изложена убиства, јављају се: у срезу колубарском округа ваљевског 2, у срезу поцерском 2, у срезу пожешком 2 и по 1 у срезovima: врачарском, грочанском, пчињском, власотиначком, гружанском, поречком темнињском, сврљишком, моравском округа пожаревачког (непронађено), звишком, таковском, љубињском, качерском, подунавском, бољевачком, прокупачком, косаничком, ужичком и жичком.

Једно детоубиство извршено је у срезу крагујевачком.

Нехотична убиства извршена су по 1 у срезovima: јабланичком, лесковачком, темнињском, таковском и драгачевском.

Покушаји убиства извршени су: у срезу лесковачком 2, у срезу мачванском 2, у срезу љубињском 2 и по 1 у срезovima: грочанском, врачарском, колубарском округа ваљевског, тамнавском, неготинском, брзопаланачком, ражањском, поцерском, тимочком, прокупачком (непронађено), косаничком, златиборском и жичком.

Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу таковском 2 и по 1 у срезovima: тамнавском, парађинском, поцерском, млавском, рачанском, пожешком (непронађено) и у вароши Београду.

Синовања су извршена по 1 у срезovima: поцерском и моравском округа пожаревачког.

Тешке телесне повреде извршене су по 1 у срезovima: гружанском, крагујевачком, поречком, деспотовачком, звишком, љубињском, подунавском, јасеничком округа смедеревског, орашском, бољевачком и у варошима: Ђуприји и Чачку.

Паљевине су извршене: у срезу звишом 10 (1 пронађена), у срезу деспотовачком 8, у срезу подунавском 8, у срезу прокупачком 7, у срезу ваљевском 4, у срезу брзопаланачком 4 (1 пронађена), у срезу беличком 4 (1 пронађена), у срезу бањском 4 (1 пронађена), у срезу сврљишком 4, у срезу хомољском 4, у срезу зајечарском 4 (1 пронађена), у срезу тамнавском 3 (1 пронађена), у срезу крагујевачком 3, у срезу копаоничком 3, у срезу парађинском 3, у срезу нишавском 3 (1 пронађена), у срезу бољевачком 3, у срезу добричком 3, у срезу златиборском 3, у срезу посавском округа београдског 2, у срезу колубарском округа ваљевског 2, у срезу подгорском 2 (1 пронађена), у срезу пољаничком 2 (1 пронађена), у срезу поречком 2, у срезу кључком 2, у срезу нишком 2 (1 пронађена), у срезу поцерском 2, у срезу голубачком 2, у срезу млавском 2, у срезу љубињском 2, у срезу моравичком 2 и по 1 у срезovima: врачарском, пчињском, масуричком (пронађена), гружанском, неготинском, ражањском, жупском (пронађена), левачком (пронађена), алексиначком, таковском, тимочком, рачанском, арињском и драгачевском.

Вредност свих ових паљевина износи око 24.800 динара.

Опасно крађе извршене су: у срезу орашском 16 (све пронађене), у вароши Београду 10 (7 пронађених), у срезу тамнавском 8, у срезу јасеничком округа смедеревског 7 (све пронађене), у срезу зајечарском 5 (1 пронађена), у срезу посавском округа београдског 3, у срезу ваљевском 3, у срезу бањском 3 (1 пронађена), у срезу љубињском 3 (2 пронађене), у срезу бољевачком 3, у срезу црногорском 3, у срезу лесковачком 2, у срезу лепеничком 2, у срезу неготинском 2 (обе пронађене), у срезу трстеничком 2 (обе пронађене), у срезу ражањском 2, у срезу жупском 2 (обе пронађене), у срезу левачком 2, у срезу парађинском 2 (обе пронађене), у вароши Нишу 2, у срезу јадранском 2 (1 пронађена), у вароши Пожаревцу 2, у срезу хомољском 2, у срезу пожаревачком 2 (1 пронађена), у срезу подунавском 2, у срезу прокупачком 2 (1 пронађена), у срезу жичком 2 и по 1 у срезovima: посавском округа ваљевског (пронађена), подгорском (пронађена), пољаничком (пронађена), власотиначком, гружанском (пронађена), крагујевачком, јасеничком округа крагујевачког, крајинском, поречком, кључком (пронађена), беличком, ресавском, мачванском, посаво-тамнавском (пронађена), моравском округа пожаревачког (пронађена), косаничком, рачанском, арињском, студеничком, драгачевском (пронађена), и у варошима: Ва-

љеву (пронађена), Пироту (пронађена) и Смедереву.

Вредност свих ових крађа износи око 14.900 динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу беличком 2 (1 пронађен), и по 1 у срезovima: посавском округа београдског, брзопаланачком, трстеничком, ражањском, жупском, рамском (пронађен), моравском округа пожаревачког, подунавском и драгачевском.

Вредност свих уништених ствари износи око 3.600 динара.

Поред изложених дела у току месеца новембра ове године извршено је у Србији и 10 самоубиства, и то по 1 у срезovima: посавском округа београдског, јабланичком, жупском, беличком, пожаревачком, бољевачком, заглавском, драгачевском и у варошима: Крагујевцу и Београду.

Сва ова самоубиства извршена су: вешањем 5, ватреним оружјем 4, и оштрим оруђем 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у болести за 2 случаја, у рђавом домаћем животу за 1, у душевном растројству за 1, у страсти за 1, у частљубљу за 1, и за четири случаја узроци су неизнати.

Покушаји самоубиства извршени су по 1: у срезу рачанском (ватрено, рђаво материјално стање), и у вароши Београду (оштро, рђав домаћи живот).

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства											
		Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Синовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасно крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	2	—	—	—	3	3	1	1	—
2	« ваљевски	2	—	—	2	1	—	—	11	14	—	—	—
3	« врањски	2	—	2	2	—	—	—	4	4	—	1	—
4	« крагујевачки	1	1	—	—	—	—	2	4	5	—	1	—
5	« крајински	1	—	—	2	—	—	1	9	5	1	—	—
6	« крушевачки	—	—	—	1	—	—	—	5	6	3	1	—
7	« моравски	1	—	1	—	1	—	2	16	6	2	1	—
8	« нишки	1	—	—	—	—	—	—	11	5	—	—	—
9	« пиротски	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—
10	« подрински	2	—	—	3	1	1	—	2	4	—	—	—
11	» пожаревачки	2	—	—	—	1	1	1	18	7	2	1	—
12	« руднички	3	—	1	2	2	—	1	3	3	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	—	—	—	3	—	26	1	—	—
14	« тимочки	1	—	—	1	—	—	1	16	8	—	2	—
15	« топлички	2	—	—	2	—	—	—	10	3	—	—	—
16	« ужички	3	—	—	1	2	—	—	5	5	—	—	1
17	« чачански	1	—	1	1	—	—	1	3	4	1	1	—
18	Управе града Београда	—	—	—	—	1	—	—	10	—	1	1	—
	Свега:	25	1	5	19	9	2	12	123	119	11	10	2

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 14. децембра 1911. године АБр. 2124, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРЕВАРИ

од
Др. Томе Живановића

(СВРШЕТАК)

IX. Превара код осигурања (§ 255 а к. з.). Она је злочин, те се не може узети да и за њу важи деоба преваре на приступну и истућну. Ово је дакле *тешка* превара.

1. У § 255 а к. з. су предвиђене само две врсте осигурања:

а) Осигурање какве ствари од *пожара*. Не прави се разлика међу стварима, т. ј. без значаја је, да ли је ствар покретна или непокретна. Овде спада према томе и осигурање лађе и њеног товара од пожара.

б) *Поморско осигурање*. Од објеката овог осигурања помињу се само *лађе* и *њихови товари* (не дакле возарина, новац, који се превози, итд.). С обзиром пак на то, да се осигурање од пожара засебно помиње, има се узети, да се под осигурањем лађа и њихових товара разуме само осигурање од опасности вожње на води, а не и осигурање истих од пожара. С обзиром на то, да је циљ законодавца, да заштити обезбедиоца од преваре, као лађа се има овде разумети свако погодно превозно средство ма које величине (н. пр. чунови и гондоле), а не само лађе у техничком смислу те речи¹).

2. Свар се има сматрати као осигурање онда, кад је закључен *формално* пунонажан уговор о осигурању²). Без значаја је према томе, да ли је уговор и *материјално* пунонажан, т. ј. такав, да из њега одиста истиче право на накнаду у случају н. пр. пожара³).

3. Превара се код поменутих осигурања састоји у томе, што се обезбедилац наводи на плаћање накнаде за ствар запаљену одн. за лађу или њен товар, потопљене или разбијене, лажним представљањем, да то није од самог обезбеђеника вино проузроковано, одн. прикривањем или изопачавањем истине о томе.

а) Радња се састоји у *паљењу* ствари одн. у *разбијању* или *потопљавању* лађе или њеног товара. Без значаја је, да ли је пожаром нанета штета толика, да се према уговору о осигурању има право на накнаду⁴). Довољно је дакле, да је ствар запаљена. О појму наведених радњи код опште опасних кривичних дела.

б) Ова врста преваре је *свршена* самим тим, што је ствар запаљена, одн. што су лађа или њен товар потопљени или разбијени. Није дакле потребно, да је сума осигурања примљена, нити чак

да је тражена, т. ј. није потребно за разлику од општег појма преваре, да је обезбедилац био наведен на радњу, штетну по његову имовину.

1^о Но покушај ове врсте преваре је ипак могућ. Било би га н. пр. онда, кад извршилац није успео да запали осигурану ствар, већ само предмет, који је имао да пренесе ватру на ону¹).

2^о У § 255 а к. з. казна је прописана, тако, да погађа и случај, кад је наплаћена сума осигурања. Према томе не би се могло узети, да постоји превара из § 252 к. з. у реалном стицају с преваром из § 255 а онда, кад је извршилац успео да наплати суму осигурања т. ј. да он тиме врши нову превару²).

4 Ова врста преваре може бити у *идеалном* стицају с опште опасним кривичним делима из §§ 295—297 и § 307 к. з.

5. *Извршилац* може бити *свако*, дакле не само обезбеђеник, јер се у § 255 а к. з. не тражи, да је извршилац превару извршио ради своје користи (в. б.)³). Извршилац је онај, који је извршилац паљевине одн. потопљавања или разбијања лађе или њеног товара.

6. Захтева се, да извршилац дела у *намери преваре*. „У намери преваре“ значи у намери, да се сума обезбеђења потпуно или делимично прибави за себе или другога лажним представљањем, да догађај није од њега вино проузрокован, одн. прикривањем и изопачавањем истине о томе. Није потребно, да извршилац има поред ове и другу коју намеру, нити је друга која намера довољна, н. пр. намера да се добије награда. За постојање оне намере је без значаја то, што би вредност ствари прелазила суму осигурања⁴).

X. *Превара против сродника наведених у § 50 ал. 2 к. з. задругара, хранитеља, тјатора и васпитавања* (§ 258 к. з.: „У параграфима... 235... у смотрењу крађе и утаје казано, важи такође и за превару,“ в. § 46 IV). За превару извршену против ових лица прописана је мања казна и истрага се може повести само по тужби повређеног, чиме се она и одликује од осталих врста превара.

XI. Законодавац је уврстио у ову главу две врсте преваре, *које нису уара-*

љене против имовине, које су према томе два самостална кривична дела. С преваром, о којој је до сада било речи, заједничко им је само то, што им је радња *обмана*. Та су кривична дела:

1. *Превара подметањем и промењивањем деце испод седам година* (§ 259 к. з.).

а) Ова превара је свршена подметањем или промењивањем детета.

б) Детету треба да је мање од седам година.

в) Ова превара је кривично дело против породице и породичних права децињих, јер се њоме чини непознатом дециња породица, а тиме се оно уједно лишава породичних права.

г) Радња се састоји у стварању заблуде о пореклу децињом подметањем или промењивањем истога.

д) Што се виности тиче, довољан је умишљај. Он се састоји у свести, да се дете испод 7 година подмеће одн. промењује.

2. *Превара извршена тиме, што је неко навео извесно лице на ступање у брак, а прећућао, да каже препоне, које брак уништавају, и услед којих је он одиста уништен* (§ 260 к. з.).

а) Као што се види, за ову превару је потребан један специјалан услов инкриминације: *да је брак уништен*.

б) Средство обмане је *подржавање заблуде о непостојању наведених сметњи за брак*.

в) Објекат овог кривичног дела се не може да одреди. Оно се карактерише само својим средством обманом.

г) Што се виности тиче, довољан је умишљај. Исти се састоји у свести, да се неко наводи на брак, и да су препоне таке, да се због њих брак уништава.

XI. У *закону о таксама* наводи се једна засебна врста преваре: *продаја таксених марака и таксених хартија скупије, но што њихова вредност износи* (чл. 48.).

а) Ова се врста преваре одликује тиме, што се обмана састоји у навођењу у заблуду о вредности таксене марке или хартије.

б) За постојање кривца из чл. 48 потребан је један специјалан услов кривичне одговорности: *да је извршилац овлашћени продавац или државни и општински чиновник, који врши продају таксених марака и хартија*.

§ 2. Казна за превару.

1. 1. За *обичну преступну превару* прописани су затвор до пет година или новчана казна до пет стотина талира поред губитка грађанске чести (§ 252 к. з.), а за *обичну истућну превару* затвор до тридесет дана (§ 391 к. з.).

2. За *преступну превару* одвођењем електричне струје прописан је затвор до годину дана или новчана казна до хиљаду динара (253 а к. з.), а за *истућну превару* затвор до тридесет дана (§ 391 к. з.).

3. За преваре *при уговорима* прописана је иста казна која и за обичну преступну (§ 252 а к. з.) или истућну (§ 391 к. з.) превару (§ 253 к. з.).

4. а) За преваре из § 254 к. з. прописани су затвор од најмање три месеца

¹ Уп. *Olshausen* § 265, 5.

² Тако *v. Liszt* § 140 III, *Binding* 1 369 *Meyer-Allfeld* 483, *Frank* § 265 I, *Hälschner* 2 279, *Merkel* H. N. 3784 *Prot. Olshausen* § 265, 6 (узимајући, да је превара код осигурања *del. s. gen.*) *Hegler Vergl. D.* 7 444, *Spesshardt* 70.

³ Тако *Frank* § 265 IV, *Thiel* 104, *Olshausen* § 265, 4, *Kohler* 130., *v. Liszt* § 140 III. Према неким (*Spesshardt* 34) то може бити само *обезбеђеник*. *Binding* (1368) заступа средње мишљење: „Извршилац може бити само онај, који у време дела има права да наплати суму осигурања у своје име или у име онога, кога заступа, или умесно очекује, да ће после дела имати ово право (наследник смртно болесног обезбеђеника запали кућу, да би после повао подигао), и има вољу, да тражбину оствари лажним представљањем, да он има права, или да тражи исплату суме осигурања као заступник онога, који има права,“ дакле не само обезбеђеник, али не ни свако. — Ко би подстрекао некога у намери преваре обезбеђеника, подстрекач је. Извршилац пак неће бити кривац код преваре, пошто нема намеру преваре (према *v. Liszt*-у [§ 140 т.] и осталим биће посредни извршилац — в. о томе *О. Д.* § 43 II). — Према *Kohler*-у (*Studien* 1130) помагач у лажевини ит.д. је извршилац преваре.

⁴ Уп. *Frank* § 265 III 3.

¹ Уп. *Olshausen* § 265, 2а, *Spesshardt* 53.

² Тако *Olshausen* § 265, 1а, *Binding* 1 368, *Offenhof* § 265 9.

³ *Frank* § 265 II и *Spesshardt* 39 захтевају материјалну пунонажност.

⁴ Уп. *Olshausen* § 265, 2б, *prot. Golfd. Materialien* § 244, 4 узимајући, да постоји покушај, кад се нема право на накнаду с обзиром на величину штете.

или новчана казна до пет стотина талира поред губитка грађанске части.

б) Против криваца код иступне преваре лажним мерењем из § 382 к. з. прописан је затвор од три до тридесет дана или новчана казна до тридесет талира (§ 382 т. 2. и 3.), а против кривца код преваре исте врсте из § 383 т. 1 новчана казна до пет талира.

5. За превару из § 255 к. з. прописана је иста казна као и за обичну преступну (§ 252 к. з.) и иступну (§ 391 к. з.) превару.

6. За преступну превару из 256 а к. з. (в. § VI) прописана је новчана казна од сто до пет стотина талира поред губитка грађанске части и забрана упражњавања заната на свагда или на одређено време,

7. За иступну превару из § 383 т. 2 к. з. (в. § VII) прописана је новчана казна до пет талира.

8. За иступне преваре из § 382 т. 4 и 5 к. з. (в. § VIII) прописани су затвор или новчана казна од три до тридесет талира.

9. За превару код осигурања (в. § IX) прописани су робија до десет година и новчана казна од педесет до хиљаду динара (§ 255 а к. з.).

10. За превару подметањем и промешивањем деце (в. § XI, 1) прописана је робија до десет година (§ 259 к. з.).

11. За превару при закључивању (в. § XI, 2) брака прописан је затвор до три године без губитка грађанске части (§ 260).

12. За превару из чл. 48 зак. о таксама прописана је новчана казна педесет пута онолика, колико је више вредности узето, а државни чиновници и службеници, казниће се и дисциплински по закону о чиновницима грађанског реда. За ову превару у поврату прописано је у чл. 49. да ће се кривац казнити по § 252 к. з., т. ј. увек као за обичну преступну превару без обзира на вредност преваре.

13. За превару против сродника наведених у § 235 к. з. (в. § V) може се до судити затвор од највише четири месеца. У § 258 се вели на име да оно, што је прописано за крађу и утају у § 235 к. з., важи и за превару, а за њих је у ал. 2. овог § прописан затвор од највише четири месеца.

II. Превара је кривично дело *по тужби* превареног. Према § 258 к. з. на име оно што је речено за крађе и утаје односно истраге, важи и за превару. У § 236 к. з. пак за утаје је прописано, да се у опште сем утаје из § 232 т. 2 к. з. истрага може повести само по тужби повређеног, те то исто мора важити и за преваре¹⁾.

1. Изузетно се истрага има повести *по званичној дужности*:

а) За преваре при уговорима из § 253 т. 3 и 4 к. з. (§ 253 у посл. ал.: „У случајима под бр. 3 и 4 варалица ће се казнити и без тужбе онога, на кога се штету превара клонила“).

б) За преваре из § 253 т. 1 и 2 к. з., ако је превара учињена од занатлија и трговаца.

1) Тако К. С. (1866. Бр. 2765), в. N. § 258.

2. Ко се има сматрати као повређени, в. раније.

Упражњавање хазардних игара (коцкање).

I. Према §§ 285 и 361 к. з. *упражњавање хазардних (коцкарских) игара на новце или на другу какву добит сматра се као кривично дело.*

1. Игра н. пр. на новац или другу какву добит је *условљавање добитка или губитка играча каквим будућим још неизвесним догађајем.* Но овим још није утврђен појам игре. Тога ради је потребно, да се одреди разлика између *игре и опкладе.*

а) Према неким разлика између *игре и опкладе је спољна, објективна:* код уговора о игри губитак и добитак зависи, вели се, од исхода какве *делатности* самих уговорача¹⁾, или, према неким, од исхода делатности, коју према њиховом налогу има да предузме неко трећи²⁾. Тако уговори о добитку или губитку при коњским тркама су опкладе.

б) Према неким разлике у опште нема. Свакад игра је у исто време опкладе и обрнуто³⁾.

в) Према у кривично-правној науци готово опште заступљеном мишљењу разлика између *игре и опкладе је субјективна:* код опкладе је уговорним странама стало до тога, чије је мишљење основано, док код *игре не*⁴⁾. Суштина опкладе је дакле борба мишљења, другим речима разлика између *ње и игре је у њиховом мотиву.* Тако уговор о добитку и губитку при коњским тркама је уговор о опклади, кад су уговорне стране стручна лица, док он ће бити уговор о игри, ако су уговорне стране лица некомпетентна за оцену брзине коња.

г) Прво мишљење је неосновано, јер и код опкладе зависи добитак и губитак од исхода какве делатности. Да је пак и друго нетачно, види се по томе, што је субјективна теорија ипак изнела једну битну разлику. Она се има у толико да исправи, што се за разликовање између опкладе и *игре* треба да одреди један објективан критеријум, зато се дакле наведени субјективни критеријум треба да објективира, пошто је овде у питању постојање кривичног дела, дакле једне појаве спољњег света. Ово је међутим могуће, јер наведена субјективна разлика проистиче из једне разлике објективне. На име да ли се има узети, да постоји борба мишљења или не, зависи од тога, да ли су уговорне стране компетентне за оцењивање исхода *будуће делатности.* Има се за тај начин према нашем мишљењу узети, да разлика између опкладе и *игре* лежи у томе, што се прва врши између лица компетентних за оцену исхода будућег догађаја, од којег зависи добитак и губитак.

Хазардна игра је кривично дело.

1) Тако Thöl Deutsches Handelsrecht § 301.

2) Тако Gerber-Losack System des deutschen Privatrechts § 219.

3) Тако Stenglein Z 3 111, Kriegsmann 387. Rüdorff-Stenglein § 284, 2.

4) Тако Olshausen § 284, 1, Jonas Z 2 551, Hälschner 2 444.

2. Игра треба да је *хазардна* („коцкарска“). Игра је хазардна онда, кад исход зависи једино или поглавито од *случаја*, т. ј. од појаве, које су изван моћи људског предвиђања, а не од снаге вештине или размишљања играча. Игра, која није хазардна, то ће бити за оне играче, који нису вешти у дотичној игри, тако да исход зависи у главном од *случаја*¹⁾.

3. Хазардна игра је од значаја за Кривично Право само у колико је она управљена против имовине. Зато је потребно, да би хазардна игра била кривично дело, да је њен предмет новац или друга каква ствар, која има *имовинску вредност.*

II. Разликују се две врсте упражњавања хазардних игара:

1. Упражњавање хазардних игара *на велике новце и у виду заната* (§ 285 ал. 1. к. з.). Овде су дакле потребна два *специјална* услова инкриминације:

а) Да се игра на *велике новце.*

1^о. Потребно је да је дакле предмет хазардне *игре новац*, не дакле друга каква ствар од имовинске вредности.

2^о. Потребно је, да се игра на *велики новац*, т. ј. на већу суму новца. Врло је спорно, шта се има узети у обзир при испитивању, да ли је предмет *игре* већа сума новца.

1) Према неким сума новца (и у опште објекат *игре*) је *већа* (значајнија) онда, кад се њоме могу подмирити поједине животне потребе²⁾. Но сваки има потреба, које се минималном сумом новца могу подмирити.

2) Према неким има се узети у обзир при испитивању социјални одношаји *целог круга играча*³⁾. Али је могуће да су ови одношаји различни.

3) Према неким *меродавно* је опште друштвено гледиште, а не гледиште појединих друштвених кругова⁴⁾. Али о општем друштвеном гледишту не може ни бити говора, пошто су имовински одношаји различни.

4) Према неким треба узети у обзир имовинско стање оног играча, који имовно стоји најслабије. Но играчи су један од другог независни, кад је у питању постојање кривичног дела, јер је сваки од њих извршилац, а не саучесник.

5) Према нашем мишљењу треба узети у обзир имовинско стање сваког појединог играча, пошто је сваки од њих извршилац, тако да ово кривично дело може за једног постојати, док не за другога, чије би имовинско стање било такво, да се сума у питању не појављује као велика.

б) Да се хазардна игра упражњава у *виду заната*, т. ј. да је она *сталан* (ма да не искључив) извор прихода према одлуци извршиоцевој (в. О. Д. 38 I 2). Ако који од играча не упражњава хазардну игру у виду заната, он се не може сматрати као

1) Уп. Olshausen § 284, 2 а.

2) Тако Kriegsmann 309.

3) Тако Olshausen § 284, 2 б.

4) Тако немачки Reichsgericht в) Olshausen § 284, 6, и Frauk § 284 II.

извршилац ове врсте упражњавања хазардне игре, и ако остали то чине у виду заната.

3. Упражњавање хазардних игара на новац или на другу какву добит на јавним местима (§ 361. к. з.). Ово је истинито упражњавање хазардних игара.

а) Овде су услови инкриминације.

1^о Да се не игра на велике суме новца, или

2^о Да се не игра у виду запата.

Да се игра на јавним местима, као што су кафане. Код прве врсте ових кривичних дела се то међутим не тражи.

Ова врста упражњавања хазардних игара постоји дакле, чим је осигуран ма који од ова два наведена услова инкриминације.

б) Овде је довољно да је предмет ма која ствар од имаоинске вредности („на новце или другу какву добит“). Није дакле потребно, да је то новац.

III. Хазардна игра као кривично дело је почета а уједно и свршена, са *полагањем улога*, који је као такав примљен од друге стране¹⁾ Пски захтевају и то, да је већ одлучено о добити, или губитку²⁾.

IV. Кривац.

1. Извршилац је сваки играч, а то је сваки, који у игри учествује стварно, т. ј. излаже се губитку или добитку.

а) Помагање је могуће, н. пр. давањем локала за играње (изузев случаја из § 286 к. з., где постоји самостално кривично дело), позајмљивањем новца било играчу у виду заната било каквом саиграчу, који не игра у виду заната Крунис је такав помагач.

б) Саиграч који би другоме помагао, н. пр. позајмљивањем новца неће одговарати и за помагање. Тако се исто има узети и онда, кад би он помагао некоме у игри, у којој не суделује, јер је ово једно колективно кривично дело (в. О. Д. § 38)³⁾.

2. Што се власти тиче умишљај је потребан код обе врсте упражњавања хазардних игара. Он се састоји у свести, да се упражњава једна игра на добит, као и околностима, под којима се та игра врши, т. ј. да исход зависи до случаја, и да је улог толики и толики. Није дакле потребна и свест, да се та игра квалификује од законодавца, као хазардна (коцкарска) игра, јер за умишљај у опште није потребна свест о законској квалификацији стварних околности, (в. О. Д. § 45 III 1)⁴⁾. Из истог разлога није потребна свест о томе, да се игра на „велике“ новце.

а) Код упражњавања хазардних игара у виду заната потребна је поред умишљаја и *намера прибављања добити*, т. ј. намера да се игра учини извором тековине. (§ 285 ал. 1.: „онај, који карте или друге коцкарске игре... за корист...“ упражњава“).

б) *Намера забављања* не искључује постојање кривице, ма како мали био улог¹⁾.

V. Казна

1. а) За упражњавање хазардних игара у виду заната и на велике новце прописани је затвор од три до дванаест месеци и новчана казна од педесет до три стотине талира (§ 285 ал. 1 к. з.). Осим тога прописано је одузимање свег при игри нађеног новца и протеривање из Србије оних играча, који су странци.

б) У § 285 ал. 2 к. з. је прописано, да ће се тако казнити и они, који по вапшарима, саборима или иначе по варошима и паланкама или селима иду, карте или друге справе за овакове игре (*scilli* хазардне) са собом носе и свет варају^а, т. ј. *помагачи*, који у виду заната приређују коцкарске игре. Према томе да би наведена лица била кривци, потребно је, да су заиста приредила коју хазардну игру.

в) За истинито упражњавање хазардних игара прописан је затвор од једног до десет дана и одузимања новца при игри положеног (§ 361. к. з.).

2. Упражњавање хазардних игара је кривично дело, које се слеђује по званичној дужности.

ПОЖАРИ И ПАЉЕВИНЕ

(СВРШЕТАК)

Брава на дућанским вратима.

На сандуку браве налазе се три знака насилног притискивања, које одговарају толиким и таквим истим знацима на делу браве који је на рагастову врата. Горњи део гвожђа на рагастову сломљен је. Шраф, који држи унутрашњи део овог гвожђа, одшрафљен је, а не ишчупан. На земљи има малих дрвених отпадака. На шрафу се, шта више, налазе скорашњи трагови већег кључа за одвртање шрафова са исквареним пвицама. Сви ови знаци, међутим, одговарају специјалним клештама, која су нађена у кујни Х. . .

Све ово показује јасно да је брва насилно покварена из унутрашњости дућана инструментом који је нађен у кујни Х.

Врата и каици на прозорима. Ни на вратима ни на спољашњим прозорским капцима нема никаквих трагова насилног отварања, нити су стакла на вратима разбијена. Два горња стакла истопљена су услед велике топлоте. Врата су била затворена чим се пожар појавио. Ово се види по чађи која се налази на стаклима горњег дела врата и на спољној страни њихових горњих углова. Пукотине, које се налазе на овим местима, пропуштале су дим који је, изишав из дућана, падао ка доњем дну врата.

Закључак. Ватра је намерно произведена од неког који је врло добро познавао распоред дућана и апартмана. Да би се створило уверење, да је ватра дошла

с поља, обијена су врата из унутрашњости дућана.

Уз овај рапорт биле су придружене многобројне фотографије и напрти, који су илустровали поједине констатације.

Констатовање насилног отварања врата из унутрашњости дућана и идентификовање оруђа обијања у овом случају послужили су као доказ да је ватра потпаљена од једног становника апартмана. Ово мишљење било је, у осталом, потврђено признањем окривљеног. Наш пример још показује, да у аферама пожара са опасним крађама треба водити рачуна о могућности симулиране крађе у циљу ометања полицијских и судских истраживања.

Трагови ногу.

Око упаљене зграде налазе се често трагови на основу којих је могуће идентификовати творца пожара. По несрећи ретки су случаји у којима се налазе добри трагови на самом месту злочина. Ово с тога што у моменту појављивања ватре суседи, ватрогасци и т. д. притрчавају у помоћ, непазећи овом приликом на трагове злочинчеве, који се могу наћи на терену око зграде. Отисци злочинчевих ногу на овај начин бивају утврени новим отисцима, и с тога је веома тешко реконструисати их у толикој мери да би могли послужити за идентификацију. Шта више, ако на месту злочина има много разних трагова, често је потпуно немогуће изнаћи међу њима трагове злочинчеве. За ово би било потребно испитивати обућу свију оних, који су били на месту пожара, било у циљу помоћи или као прости посматрачи, а ова операција не би била ни мало лака и могла би се практиковати само у врло ретким случајевима.

Изгледи на успех биће много већи ако се на извесном одстојању од места пожара нађу трагови који се могу искористити, те с тога је испитивање околине пожара неопходно. Да би ово испитивање дало добре резултате, треба у почетку испитивати путеве којима је злочинац могао доћи до места пожара. Овом приликом треба имати на уму да се злочинац, са ретким изузецима, служи оним путевима на којима неће бити виђен од суседа или осталих личности које се налазе у близини куће, шупа за жито итд. Разуме се већ, да се претходно треба уверити да нађени трагови не произлазе од личности против којих не постоји никаква сумња.

Изгубљени предмети.

Нарочиту пажњу треба обратити на предмете, које је злочинац могао евентуално изгубити на месту злочина, н. пр. услед изненадног бегства. У многим приликама злочинац је могао бити пронађен, захваљујући искључиво предметима које је изгубио на месту пожара или паљевине приликом бегства. Једна индивидуа запалила је, у циљу освете, кућу једног сељака. Док је скупљала иверје и хартију ради потпале, испао јој је из цепа на капуту плајваз и пао на неколико метара од места на коме је ватра упаљена. Пошто је ватра благовремено угашена,

¹⁾ Тако Frank § 285 IV, Olshausen § 294, 9, Meuer-Allfeld 506.

²⁾ Тако Hälschner? 446.

³⁾ Уп. Olshausen § 284, 2 а.

⁴⁾ Уп. Olshausen § 284, 10.

⁵⁾ Тако Schiler g § 51 184. Проп. Meyer Allfeld 504. s. Llszt § 144, Binding 1 406, кад је безначајан за играча.

нађен је овај изгубљен плајваз, на коме је мастилом било исписане име његовог сопственика, те је тако, на овај начин, и злочинац пронађен. У другом случају злочинца је проказао изгубљени нож, на чијој се дршци налазио његов монограм.

Изгореле хартије.

За потпаљивање ватре злочинци често употребљују и хартије, које собом носе. Ако ватра не уништи потпуно ове хартије, готово је увек могућно реконституисати, бар делом, текст карбонизоване хартије. Поред делова новина, који нису тако важни по истрагу, могу се наћи и личне хартије, које директно одају злочинце.

У нашој пракси имали смо један типичан пример идентификовања злочинаца на овај начин.

У току зиме, 1904—1905. год. популација једног кроја водског кантона била је узнемирана читавом серијом учесталих паљевина. Пошто су се ове паљевине јављале ноћу и у влажно доба године, било је апсолутно немогућно, и полицији и нама, да на лицу места нађемо ма каква траг на основу кога би се могао идентификовати злочинац. Суседи су понекад преко ноћи наилазили у селу трагове ногу, али је обично изјутра падала киша која је, топећи снег, уништавала и ове трагове. Најзад се злочинац решио да упали и једну фабрику дрвених сандука у Ниону, и у овом циљу потпалио је гомили иверја у унутрашњости фабрике. Срећом великом ватра ова угасила се сама од себе, и када смо сутра дан изишли на лице места нашли смо карбонизовано иверје, и у њему остатке једног бележника са корицама од увоштављеног платна. У овом бележнику опет налазили су се делови листића хартије са пробуреним ивицама. Фотографишући ове листиће успели смо да реконституишемо њихов текст; то је била признаница од измерених кола сена. Помоћу нумере ове признанице, тежине измереног сена и првих слова имена потписника признанице, било нам је лако да изнађемо њен дупликат, и да на овај начин откријемо сопственика измереног сена, односно нађеног бележника.

Сопственик бележника био је неки Д. ватрогасац села Р... који је учествовао у извршењу свију ових паљевина. Он није одрицао да је нађени бележник негова својина, али је тврдио да га је изгубио на три недеље пре покушаја паљевине у фабрици. Лажност овог исказа утврдили смо фотографским реконституисањем последњих страна бележника. Ове стране, исписане плајвазом, садржавале су имена ватрогасаца који су учествовали у гашењу претпоследњег пожара, на три дана пре покушаја паљевине у Ниону. Било је, дакле, несумњиво да је осумњичени Д. притежавао свој бележник до на три дана пре овог покушаја. После овог факта, Д. је признао да је извршио седам паљевина. Осуђен је на 16 год. заточења.

И упаљене машине могу понекад помоћи да се утврди идентитет злочинаца.

Необазривост злочинаца.

Приступајући истрагама по делу злонамерних паљевина треба брижљиво прикупити исказе сведока, који означају чудновато понашање појединих индивиду-а присутних овим паљевинама. Разуме се већ, да ова обавештења треба искоришћавати са највећом обазривошћу, јер се, у извесним случајевима, врло често манифестује мржња целе пудулације против извесне, мало симпатичне личности. Понашање злочинчево за време паљевине, или његов долазак на ово место међу првима може га, међутим, врло често издати.

Говорили смо већ о оном младом ватрогасцу који је легао да спава у униформи. Један други злочинац издао се тиме, што није испуштао из очију шупу са житом коју је био потпалио. Чим се ватра појавила, он је први отрчао у собу где је пумпа и онеспособно је за употребу невештом манипулацијом, разуме се намерном. Други су се издали после ватре, говорећи о њеним детаљима. Један злочинац издао се, најзад, тиме, што је тврдио да је први опазио ватру и викао за помоћ, док је међутим истрагом утврђено да се он за ово време налазио на месту са кога је било апсолутно немогућно видети ватру. Ове необазривости многобројне су, и литература пружа масу примера о њима. Њихово искоришћавање за истрагу, опет понављамо, треба да буде са највећом обазривошћу. Нарочито у селима искоришћавају ове прилике да би се ослободили незгодних индивидуа. Дешава се чак, да сведоци оптужују потпуно невинне личности, у тврдом уверењу да су на правом путу. Искази хладнокрвних сведока већ су мало сигурнији. Али ако су ови сведоци под утицајем каквог догађаја, сличног пожару, њихове сведочење несигурне су и опасне. Нека се, дакле, прикупе ова сведочења, али неко се у исто доба и брижљиво контролишу пре употребе сведочења других лица и испитивањем осумњичене индивидуе.

ИНТЕРЕСАНТНИ КРИВИЧНИ ПРОЦЕСИ

Hugo Friedlaender

Спиритистички медиум Ана Роте.

(НАСТАВАК)

Нека госпођа Емихен изјавила је као сведок: како је њу оптужена довела у везу са духом њеног покојног мужа. Он јој је предао једну јелову грану. Она је уверена, да је та грана била од њеног мужа, јер није могућно да је госпођа Роте знала, да је она молила свога мужа за једну јелову грану. На њено питање муж јој је одговорио: „Природни духови предали су ти грану, ја ти је шаљем“ — Три продавачице цвећа сведочиле су, да је оптужена и зими свакога дана куповала цвеће и јелове гране. Она је била врло добра муштерија. Упитана једном изјавила је, како јој је цвеће потребно за гробље. — Нека госпођа Урбан изја-

вила је као сведок, да је спиритиста и понекад видовита. Госпођа Роте ја хватала из ваздуха цвеће са врло нежним дршкама, затим гране са врло танким дршкама, поморанџе итд. И ако је и она (сведок) сама покашто видовита, она не може ниједног цвета да ухвати из ваздуха. — Предс.: Па какве је боје било то цвеће? Сведок: То су биле беле руже са дугачким нежним дршкама, које би се безусловно морале сломити, кад би се хтеле сакрити. Госпођа Роте дала ми је једном један цвет у руку, и кад сам тај цвет показала једној мојој сусетци, наједанпут су израсла још два плава цветића. (Смех у сали). Сведок (публици): Не треба ни мало да се смејете, то је цела истина. Стручњак, виши лекар Д-р Хенеберг: Јесте ли Ви уверени, да је госпођа Роте падала у право стање трансa? Сведок: Потпуно. Госпођа Роте без трансa не би могла никада држати тако дивне говоре, тако красно не може говорити ниједан пастор. — Судски лекар професор Д-р Пупе изјавио је као стручњак, да је оптужена једва хистерична личност и да му је неочекивано брзо испало за руком, да је хипнотише, али је он био у сумњи, да ли је то била права Хипноза. На једној седници одржаној са оптуженом она је држала и придеке, које су биле врло комичне. Она је говорила неким високим стилем, али у саксонском дијалекту и са свима могућним језичним погрешкама. Њему је било сасвим јасно, да је то било дело госпође Роте, а не неког вишег духа. На питање браниоца Д-р Тинеа приметио је стручњак, да оптужена није душевно болесна и сва је прилика, да је она била свесна својих поступака и у стању трансa. У сваком случају припреме за седнице нису се дешавале у стању трансa. — У даљем току претреса показало се, да су седницама у стану госпође Роте присуствовали: кнегиња Карачка, грофица Молтке, генерал-лајтант Застров дворски свештеник Штекер. — Један део сведока изјавио је, да су они одмах дошли до уверења, да је посреди обмана и да су преварени за новац, који су дали на име улазнице.

Али један велики број сведока и јавио је напротив: како су они уверени, да госпођа Роте није варалица. Један сведок, по имену Грол, који вели да је учио медицину, изјавио је: Цвеће је долазило од неког земаљског бића, али одкуда је долазило? Ту долази у питање теорија о дематеријализацији и рематеријализацији.

Ја знам тачно, да је госпођа Роте држала руке на столу и кад их је отворила, испао јој је из руку један букет цвећа са корењем. Овај експеримент госпође Роте извршен је у једном ресторану после једне седнице. Локал је био осветљен и госпођа Роте није могла извршити апсолутно никакве претходне припреме. Дворски капелник Тидеман (Кобур) био је сведок овога догађаја. — Један други сведок изјавио је, да му је госпођа Роте привела дух његове покојне бабе; он је бабу јасно познао по стасу. Други сведок, нека жена из Бреславе, изјавила је, како су се на једној седници показали 15 духова у најразличнијим ве-

личинама; они су сви били обучени у бело и светлили су се, ширећи некакав мирис фосфора. Те појаве изашле су из једне споредне собе, у коју никада нису ушли ни Роте ни Јенч. У тој споредној соби чуо се и говор. Један дух имао је дете на руци; он је сео. На једној другој седници лебдео је један дух над главом њене сестре; тај дух био је у стању, да да тачне податке о животу њене сестре. Тада се у ваздуху појавила једна грана мирте, која се полако спустила на главу њене сестре. Кад су ишчезли духови осетно се задах фосфора. Овој седници у главном су присуствовали пензионисани официри, и још неке даме и друга господа. — Адвокат и нотар Мајер (Лицен): Он је бранио Ану Роте у Квикау, где је била осуђена због грубе непристојности. Он сматра њене продукције за потпуно истинске. Он не може да појми, каке материјалистичка наука може одрицати дејство надземаљских сила — Од великог интереса било је саслушање председника Касацпоног Суда у Цириху, Ђорџа Суллера. Он је на питање председничког изјавио: Он је већ седам година председник Касац. Суда. Ана Роте дошла је 1899 у једно предграђе вароши Констанце; он је присуствовао ту једној седници. Госпођу Роте прегледала је једна дама. Чим су приспели Роте и Јенч њихов је пртљак најтачније прегледан. Он је на седници имао једно врло zgodно место. Госпођа Роте је изненада учинила, да га ослови глас некога духа. Он је јасно познао, да му једна његова рођака нешто говори, што га је морало задивити, јер је то што је говорила доста било. На име била је истина, да је он пре дужег времена био отпао од хришћанске вере, па се по том опет вратио вери. Немогућно је било, да је то знала госпођа Роте. Дух, који је из ње говорио, дао је због тога израза својој радости. Затим је дух рекао: ти си се пре неког времена молио Богу за свога оца, то му је било мило. Он се, међутим, доиста био молио Богу за свога оца. Потом се јавио један дух купањем; купање је долазило из средине стола. Роте је рекла: да види једног духа, који стоји за мном. Питањем се утврдило, да је то био дух моје покојне жене. Госпођа Роте је потом рекла: да дух држи своју десну руку на мом левом рамену. Сведок је потом описао апорте (хватање цвећа из ваздуха), који су били врло многобројни. Сви присутни добили су цвећа. Соба је била потпуно јасно осветљена. Могло се јасно видети, да Роте доноси цвеће из ваздуха. Сем цвећа из ваздуха је хватана и разна бижутерија. Одприлике две године доцније дошли су Ана Роте и Јенч у Цирих. Они су на мој позив одржали више седница у мојој кући, којима је присуствовао и професор А. Селин. Госпођа Роте рекла је двома присутним дамама, које апсолутно није познавала, да су погубиле своју децу. Шта више она је знала и имена деце. Мој син добио је једну сасвим свежу језерску ружу, које, као што је познато, врло брзо увену, а коју је госпођа Роте из ваздуха ухватила. И многе

друге сасвим свеже руже апортиране су, па међу њима и егземплари нарочите врсте, чије су дршке начичкане малим трњем. Ја сам те руже сасвим тачно разгледао и утврдио, да ниједан једини три није повређен. Кад би Роте држала то цвеће сакривено у својој одећи, онда би то било немогућно одржати их неповређене. Кад сам доцније чуо, да је госпођа Роте то цвеће раније купила у једној цвећарници, тада сам рекао у себи: ја стојим пред једном загометком. Ја могу само претпоставити, да је госпођа Роте то цвеће купила у неком двоструком стању свести, па га прво дематеријализирала, а за тим рематеријализирала. На једној другој седници која покојна жена која се звала Ана, казала је мом сину кроз уста госпође Роте: „Ана се зovem, Ана се зове; она није за тебе, изби је из главе.“ Мој је син побледео и признао ми: да има односа са једном дамом, али да ће је одсада избити из главе. Нека лица пребацали су Ана Роте и Јенчу куповање цвећа. Они су одговорили: Духови се могу користити само *астралним телом* госпође Роте: пошто то није пољско цвеће, они га нису могли красти, него су га морали, дакле, купити и дематеријализирати. — Бранилац Д-р Швиндт: Је ли апортиране језерске руже биле са циришког језера? Сведок: Нису, али је утврђено, да су оне набављене из једне циришке цвећарнице. — Д-р мед. Лангедорф: Оптужена је држала једну седницу у моме стању у присуству моје одрасле деце. Кад је госпођа Роте била у стању транс, она је тачно описала како изгледа једна моја тетка, која је умрла пре више година и тачно је подражавала све карактеристичне покрете, који су били својствени покојници. Сви присутни били су у највећој мери изненађени. Моја жена упитала је духа преко медиума: Тетка, зар ме не можеш ослободити мога реуматизма? Могу, одговорио је дух кроз уста медиума. Моја жена је осетила, као да је нека рука неколико пута глади преко мишице од горе до доле. Бол је одмах престао. Моја жена рече: Тетка, имаш ли какву успомену за мене? Дух одговори: Имам и добићеш. У плавој соби позади стоји један стари ноћни сто. У најгорњој скрини, у десном углу, лежи један стари златан ланац, који ћеш узети. Тај ланац, о чијем постојању нико није имао појма, доиста је нађен на означеном месту. Ја више нисам могао сумњати у егзистенцију бесмртних душа. Стари лекар после ове сведочење погледа по сали и рече: „Е сад питам свакога у овој сали, кад се некоме деси тако што, зар он ни онда још неће веровати? У мени живи сада узвишено осећање: Ти си бесмртан.“

Новинар Герлинг изјавио је, да је Роте, кад је хватала цвеће из ваздуха, имала обичај, да прво одстрани пажњу публике тиме, што би демонстративно дигла у вис једну руку. Сви присутни тада би са напрегнутом пажњом гледали у правцу те руке, а она је онда, као што сам тачно видео, бацала другом руком цвеће у ваздух са чудном хитрином, па га по-

ново хватала испруженом руком. О томе што сам видео нисам јој хтео ништа рећи, јер нисам никако имао намере да је изобличим, већ сам хтео имати само за себе објашњење њених продукција. Таква изобличења у опште су врло тешка и незахвална, нарочито у берлинским спиритистичним круговима, јер они у све верују. Сваки, који им каже, да су били жртва преваре, биће сâм од њих жигосан као варалица и то не баш благим изразима. На једној седници десио се Роти малер, да је из њених сукања пала једна поморанџа и откотрљала се испод софе. Један господин хтео се сагнути да је дохвати, али је гада прискочио Јенч и рекао: „За име Бога, оставите то, медиум се не сме узнемиравати.“ Једном је Роте апортирала делове некога ланца, који је тобож водио порекло из египатских царских гробница, али то је био ланац, који се могао купити за 50 пфенига у једноме базару у лајпцишкој улици. Медиуми су сујетни. Роте није хтела бити само цветни већ и писаћи медиум. Она је наредила једном духу да напише на парчету хартије: „Драги брате, бори се за нас,“ то значи дакле, да ја треба да пишем рекламе за њу. Рукопис је показивао јасно, да га је Роте исписала испод стола. Ја не сматрам Ану Роте за прави медиум. Мислим, да је Јенч њу хипнотизирао и да је она у хипнози говорила. Јенч је био прави вештак, он је на седницама ишао тамо амо као нека тица грабљивица. — Бранилац Д-р Тиле: Па може ли се неко довести у једно такво хипнотичко стање, које у себи нема ни најмање медиумства?

Сведок: 60 до 80% свију људи може се хипнотисати. Могу се човеку хипнозом издати наређења, која ће се извршавати тек после више часова. — Д-р Шпадиер је означио Ану Роте као медиума, који није без замерака. Али он мора рећи, да је било чудновато, да се један сто тежак двеста кила са четири табле за извлачење три пута дизао високо у ваздух и то без икаква шума као какво перо. Он је затим покушао, да тај сто подигне, али није могао.

Магнетизер Розен: Кад сам ја први пут дошао код госпође Роте, она је рекла: Зар неће ући и други господин? Кад сам ја одговорио, да никога нема самном, одговорила је госпођа Роте: Али ја видим једног великог, плећатог, плавог човека са гргуравом косом. Тај опис слагао се са једним мојим умрлим познаником. У току седнице била су ми учињена извесна саопштења о томе господину. — Госпођа Штајнман: Она има једну видовиту нећаку. Та нећака, пошто је пола године била видовита, држала је говоре у трансу. Она се молила својој покојној матери, да је ослободи тога и видовитост је прстала. Тада су почела врло често да се чују нека купања и нека шуморења као кад мачка преде. Девојка је рекла, да је то један дух и да она мора читати 20 оченаша, па ће шуморење престати. Тако је и било. Та девојка је предсказала своје брату, да ће изгубити леву руку; једној рођаци је тако исто предсказала једну

бодест, од које се она доцније доиста разболела. — Бранилац Д-р Тиле: Колико је година сада тој вашој нећаци? Сведок: 21. — Бранилац: Онда ја предлажем, да се та девојка позове. — Државни тужилац: Шта би хтео бранилац да докаже тим сведоком? Бранилац: Ја хоћу да докажем, како доиста има људи, који су видовити. Ако би се то овде под заклетвом потврдило, онда је могућно, да и госпођа Роте има дар видовитости. — Сведок неки Велше сведочио је, да је он видовит и да је на седницама код Роте видео духове Цвинглија и Фридрике.

Магнетизер Гајст: Јенч је био врло обазрив при избору учесника на седницама. Он шта више није хтео пустити на седнице једног адвоката. Јенч и Роте хвалили су се једном, како су дворском проповеднику Штекеру извукли из џепа читав пакет цвећа. Роте мора бити да има врло оштроумно психолошко осећање, јер је она умела удалити сва она лица, која су збиља била неповерљива. Њему (сведоку) пало је у очи, да је оптужена за време седница по могућству увек имала поред себе корпулентне људе. — Виши телеграфиста Кухаупт: Кад је оптужена једном пала у стање трансa, рекла је једном господину, који је седео према њој: Ја видим иза Вас једну жену, која носи на глави неки нарочити украс, сличан ономе што носе милосрдне сестре по болницама, Господин је сасвим задивљен одговорио: То је моја покојна мати, она је носила такав украс на глави. Сведок је затим напричао, како је госпођа Роте једном одржала једну седницу у његовој кући и том приликом за 7. минута ослободила се једног цака, у који су је зашили и увезали његови укућани, неповредивши ни печате, који су били стављени на крајевима увеза. На једној седници у стану госпође Роте седело је цело друштво око једног тешког стола. Кад је Роте пала у стање трансa, сто се почео дизати; сем тога чуло се неко особито куцање. Госпођа Роте није седела непосредно за столом; а ни њене руке нису додиривале сто. Кад се сто дигао, Роте је рекла једној дами од 60 год., која је седела преко пута од ње: „То је дух Вашег мужа, који се јавља.“ Сто се онда неколико пута покренуо према старици. После мало старица рече: „Па иди једном и до мога сина.“ Сто је одмах променио свој правац и стао се клатити према означеном младом господину. Затим је цело друштво положило руке на сто, на што се он подиже са патоса, лебдећи слободно у ваздуху. — Благајник једне банке, Штединг сведочио је, да су апорти госпође Роте били беспрекорни. Један официр уверио се, да је једна књига, коју је Роте узела у руке, била неисписана. После кратког времена било је исписано неких 20 страна, разним рукописима. Једном приликом је толико много падало цвећа из ваздуха, да је један присутан лекар управо за-немео од чуда.

Гимназиски професор у пензији Д-р Селин испричао је сва могућа чуда, која је изводила госпођа Роте. И на питања стављана на енглеском језику давати су

помоћу куцања врло тачни одговори. Куцања, која је он чуо код госпође Роте, увек су била електрична куцања. Што се тиче апорта, он се потпуно уверио, да су они били прави. За њега су такви апорти у опште само доњи и често пута нечист крај на степеницама феномена, које воде у најсветлије висине. Он ни најмање не сумња у физикално медиумство госпође Роте. Госпођа Роте је најјачи, најинтересантнији и најчистији медиум, који је он икада видео. Предс: Како Вама изгледа тај факт, што је на последњој седници нађено цвеће у доњој сукњи госпође Роте? Сведок: Ако тужби треба да служи за основу обмана и превара, онда се то мора сасвим јасно доказати. — Предс: Па пред Вама леже ствари, које су одузете од оптужене и које доказују обману? Сведок: Па ту се мора прво утврдити, где су оне нађене у доњој сукњи, ко је сведок за то, ко их је видео? — Сведок је затим даље сведочио како је он једном кроз уста госпође Роте разговарао са својим покојним пријатељем Баумгартеном, некадашњим професором у Ростоку, с којим се он у Мекленбургу 10 година борио за слободу мисли. Баумгартен му је рекао: „Драги пријатељу, радујем се, што једном могу говорити с тобом посредством једне слабе жене. Хоћу само да ти кажем, да није право оно, што сам о теби написао у својим мемоарима. Ја сам ти учинио неправду, кад сам изјавио своје жаљење, што те видим међу спиритистима; сад увиђам, да си ти имао право.“ Стручњак, виши лекар Д-р Хенеберг: Да ли је код госпође Роте, кад сте већ често били заједно, икада наступало стање трансa у незгодно време, на улици, у возу, трамвају или тако где ван куће? Сведок: Није. — Предс: Господине стручњаче, да ли стање трансa искључује слободну вољу? Стручњак: Све зависи од тога, какво је стање трансa, јер има најразноврснијих ступњева трансa, тако исто као и код хипнозе и сна. У болници је код Роте у стању трансa изгледа било само лако ограничење свести, тако да је она сасвим тачно видела све, што се око ње дешавало. С друге стране она је нема сумње једна хистеријна личност, наклоњена абнормалности, која лако пада у антихипнозу. Али она у том стању потпуно влада собом. То се види и отуда, што она никада није на улици држала говоре у трансу. Она се тако исто увек благовремено повраћала из стања трансa. Дакле код ње није случај, да наступају тешки напади помућења свести, већ само мала ограничења свести. Као год што има људи, који могу спавати кадгод хоћете, тако исто она може по вољи падати у транс. Притом треба имати у виду, да се она у томе донекле и извезбала многим представама. Али и поред тога то је абнормално стање духа. Кад би овде доиста био случај правог стања трансa, онда би се могао применити § 51 казненог закона¹⁾.

¹⁾ § 51 казненог закона за немачко царство искључује кажњивост, ако се учинилац у доба извршења дела налазио у бесвесном стању или у стању болесног поремећаја духа, услед чега је била искључена слободна воља.“ Преводилац.

— Предс: Како Ви мислите о видовитости оптужене? — Стручњак: Ту је случај халуцинација привиђења, а кад се чују куцања, онда су то халуцинације акустичке природе. Те халуцинације јављају се при необичним расподжењима, а на име при таквом стању концентрације мисли, у коме се обично налазе учесници спиритистичких седница. Врло много абнормалне личности имају халуцинација, па им опет није потребан завјед. — Бранилац Д-р Швиндт: Кад је оптужена помислијењу стручњака у могућности, да пада у стање трансa кад хоће, онда је чудно, зашто се не би једном решила, да то и овде ad oculos покаже? Д-р Хенеберг: Као што је то могла чинити у болници, могла би то и овде учинити, ако мисли да би то било опортуно. — Бран. Д-р Швиндт: Но, па то би било сасвим опортуно; можда да је дуго бављење у затвору почетак неког процеса оздрављења? — Бран. Д-р Тиле: Је ли оптужена у стању трансa имала визија? Стручњак: Јесте, али то је у неку руку спадало у програм. Колико је у томе било болесног стања или симулирања, не могу рећи. — Бранилац: Да ли код таквих визија постоји умањење свести у смислу §-а 51? Стручњак: Не постоји.

Необичан интересантан је био исказ трговца Павла Кригера: На једној седници, на којој су присуствовале и отмене даме, као грофица Молтке и госпођа генералица Молтке, оптужена је апортирала прекрасно цвеће. Ускоро затим била је једна седница у Нидервал улици. Ја сам дошао тако доцкан из Шемица, да сам приспео кад је седница била готово при крају. Ја одох госпођи Роте у споредну собу и пружим јој обе руке, поздрављајући се с њоме. Госпођа Роте пружи ми тако исто обе руке и док смо се ми држали за руке, наједанпут почена нас падати права киша од цвећа. Искључена је могућност, да је при том госпођа Роте могла употребити једну руку. Одмах затим маши се она у ваздуху и у руци је имала једну поморанџу. Један сасвим необичан догађај догодио ми се у новембру 1901. Био сам посвршавао неке послове по разним радњама на западу Берлина, па онда одем у посету до госпође Роте. Кад сам улазио у стан приметио сам, да сам свој кишобран заборавио у једном дућану. Хтедох се вратити, али ми госпођа Роте рече: Оставите се амрела, он ће се већ наћи. Ја седох покрај госпође Роте на софу: госпођа Роте крпила је чарапе. Тада наједанпут видех потпуно јасно, како се госпођа Роте маши руком према углу, где је био прозор, и донесе мој кишобран. За тренут после нестало је визије. Одприлике после десет минута ја сам се кренуо, да потражим свој кишобран. Већ у другом дућану рекоше ми: „Јесте, ево Вашег амрела.“ Том приликом господар радње саопштио ми је ово: Одмах после мога одласка појавила се изненада једна жена, узела амрел и запитала, чији је амрел. У истом тренутку жена је ишчезла са амрелом. После неколико минута амрел је долетео кроз прозор на оно место, где је стајао. — Државни ту-

www.azbika.rs
 Жилица: Је ли амрел дошао кроз отворен или кроз затворен прозор? Сведок: Прозор је био затворен. — Државни тужилац: И окна се нису разбила? Седок: Нису. Једнога вечера после одржане седнице код госпође Роте посетили смо још једну кафану на пијаци Бел-алијанс. Пошто смо сели, рекох ја: чудим се, да ја још нисам добио никакав апорт. Тада се госпођа Роте маши руком у једну вазу, која је стојала на симсу, извади један колач сломи га и извади један крст, који ми даде. — Предс.: Је ли крст био од блеха? Сведок: Јесте, био је блехан. (Општи смех). Једном ми је госпођа Роте рекла у трансу, како види, да се више моје главе лепрша једна црна застава. И доцније се у нашој породици десио један жалостан случај. — Глумац Макс Бергер сведочио је, како је он видовит и како је на једној седници, кад му је госпођа Роте апортила један букет мирта од стране његовог покојног оца, јасно видео, да се на врховима прстију госпође Роте образовала нека магла, из које је поникао букет. На другој једној седници он је видео своју бабу са једном поморанцом у руци; поморанца је имала дршку са три до четири листа. Ја сам упитао привићење: „Ко си ти?“ оно је одговорило: Ти си ме већ видео, ја сам твоја баба. — Бранилац Д-р Швинд: Зар Ви не правите од ваше видовитости занат? Сведок: Никако. — Бран.: Ви се тако исто нисте због видовитости отпадили од религије? Сведок: Нисам, баш напротив. Раније сам био слободне религије, али ме је спиритизам повратио вери. Вера је у мени сада тако дубоко укорееена, да ми она помаже у свима ударцима судбине.

(СВРШИЋЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Имао сам испод робијашког капута грађанско одело, а то мој нови друг није ни приметио. Жлица је заменила ексер на лицима и ја сам био готов да пођем. Трећега дана од када сам преведен, изађем у радионицу и кажем да хоћу аргусенима. „Одлази, ниткове, рече ми чича Матија, није време!“ Уђем у уچارницу; место ми изгледаше згодно; кажем другу да ми се иде напоље, он ми показа неке дашчаре иза којих могу радити шта ми је воља. Тек што ме он беше изгубио из вида бацам црвену капу, скинем лисице и запнем бежати у правцу пристаништа. Ту су тада спремали Фрегату Мирон, једну од оних које су Наполеона и његову свиту вратиле из Египта. Уђем на лађу и затражим мајстора дрводељу, а знао сам да је он у болници. Кувар коме сам се обратио помисли да сам неко од њихове посаде. Ухватим се за ту његову заблуду и да бих га још више уверио, познав по на-

гласку да је Аверњанац почнем с њим разговор у наречју његовога краја; међутим био сам као на трњу; четрдесет парова робијаша радили су два корака од нас и свакога часа могли су ме познати. У том један чамац пође у варош, ја потрчим и дограбив једно весло секао сам таласе као стари морнар; ускоро стигосмо у Тулон. Жучно сам да се дохватим поља и дођем на Италијанску капију али ту нико није могао изићи који није имао зелену карту, издану од општине, и мене вратише. Док сам се премишљао како да докажем да се та забрана не односи на мене, чујем три топовска пуцња који су објављивали моје бегство. У том тренутку нека државница ме пређе од главе до пете, већ сам се видео окружен аргусенима и свом заводском војском; чинило ми се да излазим пред онога честитога комесара, кога сам тако нечасно преварио: — ако ме ухвате пропао сам! Сав предат овим жалосним мислима удалим се журно и да бих што мање света срео упутим се ка бедему.

Кад сам стигао на једно усамљено место ишао сам полако као човек који не зна куда ће па се саветује са самим собом. У том приђе ми једна женска и упита ме колико је сати, ја јој одговорим да не знам; она поче да разговара о лепом времену и позва ме да пођем с њом, „Нећемо далеко, четири корака одавде, неће вас нико видети“, додаде она. Прилика да нађем склониште беше врло лепа и нисам је хтео пропустити. Ово ме чељаде одведе у неку собу на тавану где сам се мало окрепио. Док смо ми разговарали чуше се друга три топовска пуцња. „Браво, повика ова жена са неким задовољством, то је други који је данас побегао“. — А што, лепо дете, рекох јој ја, теби то чини задовољство? да се не надаш да добијеш награду? — Ја! ти мене не познајеш ни мало. — Знаш, али педесетинара су увек добро дошли и ја те уверавам ако један од ових јунака падне под моју руку... — Ви сте несрећник! викну она и ману руком као да ме тера. Ја сам доиста сирота девојка, али никад Целестина неће јести тај „хлеб“. На ове речи, које она изговори свесрдно и у које се није могло сумњати, ја јој поверим моју тајну. Не могу да изразим колико се она заузео за моју судбину од тог часа кад дознаде да сам робијаш. „Боже, рече она, сви су они које сам спасао за жаљење, а ја сам их спасао више! а затим као да је нешто размишљала додаде: не брини ништа, имам ја љубавника који има зелену карту, сутра ћу је узамити те се ти послужи, а кад будеш ван вароши ти ћеш је оставити под камен, који ћу ти означити. Дотле, пошто овде нисмо сигурни одвешћу те у моју собу“. Кад смо стигли она ми рече да ме оставља за један тренутак самог. „Треба да известим мог љубавника, рече ми она, вратићу се одмах“. Жене су врло препредене и поред све њене толике пажње бојао сам се преваре; може бити Целестина је изашла баш да ме оптужи, и, она не беше још ни на улаци а ја сиђем брзо низ степенце. „Е, е,

повика ова девојка, да те није страх? Ако сумњаш хајде и ти самном“. Помислио сам да је паметније надзирати је изближе и пођемо заједно и ако нисам знао куда ћемо. Нисмо ишли неколико корачаји на сретосмо неку пратњу. „Пођи и ти с њима, рече ми она, и спасао си се“. Док сам се ја сетио да јој благодарим ње нестале. Пратња је била велика и ја се умешам у свет, и да не би изгледао као туђин упустим се у разговор са једним морнарем, који ме изазва чак да хвалим покојника, Кад сам прешао бедеме плакао сам готово од радости и да се не бих издао терао сам до краја: дошао сам са пратњом на гробље, и пошто сам бацио грудву земље у гроб одвојим се и окренем једном околичном путањом. Ишао сам врло дуго не губећи из вида Тулон. Око пет сати пред вече улазећи у неку јелову шуму приметим једног човека са пушком. Како је био добро обучен и имао ловачку торбу помислио сам да је ловац, али видећу да му из појаса вири пиштољ побојао сам се да није који из околине, који је на пуцањ топова пошао у поље да тражи одбеглог робијаша. Ако су моја опажања била тачна, свако бегство је било немогућно; изгледало ми је боље ићи напред него узмицати и ја се тако решим. Кад сам му се приближио толико да би га могао одмах ичепати, ако би се показао непријатељски, питам га за пут у Екс.

— „Пречица или друм?“ одговори он са неким значајним изразом.

— Свеједно, рекнем ја надајући се да овом немарношћу отклоним сваку сумњу.

— „Онда идите овом путањом, она ће вас одвести право на жандармску стражару, и ако вас мрзи да путујете сами можете одатле поштом“.

На помен жандарма ја пребледе, непознати примети какав је утисак на мене учинио. „Хајдмо, хајдмо, рече он видим, да ви не мислите ићи друмом ако се не журите ја ћу вас одвести до села Пуријер које је свега две миље од Екса, Видео сам да он добро познаје место и пристапем да га чекам. Не мичући се с места он ми тада показа шуму у коју је он ишао доћи. Два сата прођоше док је он свршио свој посао те најзад дође. „На ноге!“ рече ми. Дигнем се и пођем за њим и кад сам мислио да смо још у сред шуме били смо већ на крају на педесет корака од једне куће пред којом су седели — жандарми. Видећи њихове униформе ја задрхтим. „Е, шта вам је? упита ме мој вођ, бојите се да вас не издам? Ако се бојите ево вам да се браните“. У исто време он ми пружи своје пиштоље; ја то одбијем. „У добри час! рече он и стеже ми руку да искаже задовољство због овог доказа поверења“. Заклонив се иза жбуња који беше поред пута ми стадосмо; нисам знао циљ тога заустављања тако близу непријатеља. Стојали смо дуго; најзад у сумрак угледасмо да од Тулона долазе једна поштањска кола праћена са четири жандарма; ове жандарме сменише друга четири из одреда, који нам је био тако близу. Кола продуже пут и ускоро

ишчезоше. Тада ме мој друг повуче за рукав и рече ми кратко; „хајдемо, не може се данас ништа учинити“.

Удалисмо се одмах променив правац у путу; ишли смо скоро један сат; код једног дрвета мој вођ приђе те о стабло протрља руке: видео сам после да је он тад избројао реке које су на стаблу биле направљене ножем. „Добро је!“ рече он са задовољством коме ја нисам могао погодити узрок, затим из ловачке торбе извади једно парче хлеба које подели са мном, па ми онда даде да пијем из његове тикве. Ужина није могла дћи згодније јер сам већ био осетио потребу да се поткредим. И ако је била помрчина ишли смо тако брзо да сам се ја уморио: моје ноге не навикнуте на пешачење беху јадне и кажем другу да не могу ићи далеко. У томе на једном сату у селу искуца три сата. „Полако“, рече ми вођа савијајући се да прислони ухо на земљу, „савијте се као ја и слушајте, са овом пољском жандармеријом мора се увек бити на опрезу. Не чујете ли штогод?“ Одговорим да ми се чини да чујем људске кораке. — „Да, рече он, то су они. Не мрдајте, иначе смо ухваћени“. Таман он доврши а нека патрола стиже близу трња где смо се били сакрили. — „Видите ли ви штогод?“ рече неко полако. — „Ништа поднаредниче“, одговори неко други. — „До ђавота! ја сам мислио... мрачно је као у цаку. Ах, овај погани Роман, гром нека га свали! тера нас да целе ноћи лутамо по шуми као курјаци. Али, ако га нађем, њега или кога од његових!..“

— Ко иде? викну на једанпут један војник.

— Шта си видео? пита поднаредник.

— Ништа, али сам чуо дисање са ове стране (и вероватно он показа на место где смо ми били.)

— Е, мој брате, ти сањаш.. ти си се толико уплашио од Романа да чим шумне а ти мислиш он је.

Два друга војника изјавише да су тако исто чули.

— Рутите, понови поднаредник, ја тврдим да нема никог и овог пута, као и обично, вратићемо се у Пуријер без лова; слушајте, време је да се вратимо.

Патрола се спремаше за повратак.

— Ово је ратно лукавство, шапну ми садруг, сигуран сам да ће они обићи шуму и вратити се на нас правећи полукруг. Да ли би се бојали?

— Таман посла! одговорим ја.

— Е онда гледајте мене; ево мојих пиштоља, кад пуцам ја пуцајте и ви, али тако да четири пуцања изгледају као један. Време је; пали!

Четири хитца полетеше, а ми зајдимо да бежимо; нико нас није гонио. Бојећи се да не упадну у заседу војници нису смели поћи и ми настависмо наш пут. Дошав до једне усамљене куће у пољу непознати ми рече: свањује се, али и ми смо у сигурности. Он се провуче тада кроз плат једне баште и пружив руку уз стабло једног дрвета узне кључ те отвори кућу у коју одмах уђосмо.

Једна гвоздена лампа обешена на оцаку осветљаваше унутрашњост просту и

сељачку. Али сам у једноме ћошету видео једно буре које изгледаше да служи за барут; а мало више њега беху по једној дасци растурена теста барута. Женско одело које беше на једној столици са једним црним великим сељачким шепиром казиваше да ту спава какво женскиње, чије правилно дисање допираше чак до нас. Док сам ја около мене брзо разгледао мој вођ извуче из једног сандука, черек печене јаретине, црна лука и један тулум вина и позва ме да једемо, а већ ја сам, дабоме, био гладан. Он је изгледао као да хоће нешто да ме пита, али ја сам тако халапљиво јео да је се, ја мислим, устезао да ме прекида. Кад сам био готов, то јест, кад на столу није остало ништа више, он ме одведе у један амбар понављајући ми да сам ту потпуно сигуран; затим је он отишао и нисам могао сазнати да ли је остао у кући, јер чим сам се пружио по слами сам ме савлада.

Кад сам се пробудио ценио сам по сунцу да има два сата по подне. Нека сељанка, без сумње она што сам јој видео одело, осетив моје мешкољење, провуче главу кроз отвор на вратима моје собице: „не мрдајте, рече ми у наречју, околина је препуна јела (жандарма), и ничу са сваке стране“. Нисам знао шта она подразумева под речју јела, али нисам ни памисљао да се то односи на неко добро.

Пред вече видео сам опет оног синоћњег човека, који, пошто измењасмо неколико безначајних речи, упита ме отворено који сам, одакле долазим и куда идем. Очекивао сам такво питање и одговорим да сам утекао са лађе „Океан“, која је тада била на путу за Тулон и да сам пошао у Екс одакле мислим прећи у мој завичај.

— Добро рече мој домаћин. Знам ко сте ви, али шта мислите ко сам ја?

— Вере ми истину да кажем, испочетка сам мислио да сте пољак, затим да сте може бити арамбаца кријумчара, а сад... ја не знам шта да мислим

— Знаћете сад... Наши су људи храбри, али нико не воли да буде војник силом... тако исто нико не пристаје на реквизицију сем кад се не може друкчије... Сви они који су били уписати из Пуријера одрекли су да иду; дошли су жандарми да похватају бунције, ови се одупру и на обема странама било је мртвих. Сви они који су учествовали у бигци утекли су у шуму да би избегли ратни суд. Тако смо се скупили на број шездесет под заповедништво г. Романа и браће Бисона. Ако хоћете да останете са нама ја ћу се радovati, јер сам ноћас видео да сте добар друг и да се не треба ни мало бојати да ћете се сложити са жандармима. У осталом нама не фали ништа и не идемо у велику опасност... Сељаци нас извештавају о свему што се догађа и они нам набављају за живот више него што нам треба... но, јесте ли наш?

Нисам ни помишљао да одбијам предлог и, без обзира на последице, одговорио сам како је он желео. Провео сам још два дана у овој кући, а трећега по-

ђем са мојим другом који ми даде карабин и два пиштоља. После идења од неколико сахати преко брда покривених шумом стигнемо у једну пољску кућу, много већу од оне коју смо оставили: ту је био главни логор Романа. Причекао сам један тренутак на капији, колико је требало да мој друг јави за мене. Он се врати ускоро и уведе ме у једну велику качару где нађох око четрдесет људи скупљених око једног човека обученог пола као сељак а пола као грађанин и који је лично на велепоседника. Мој вођ ме представи овом човеку, „Радујем се што вас видим, рече он; говорите су ми о вашој хладнокрвности и знам шта вредите. Ако хоћете да с нама делите наше опасности наћићете овде пријатељство и искреност; ми вас не познајемо, али са таквим изгледом као што је ваш нађу се увек пријатељи. Пре свега, ми примамо, све часне људе а тако исто и све храбре људе, јер ми и часност сматрамо као храброст“. После овога говора, који ми је управо, нема сумње, Роман, обојица Бисона и остали стадоше ме братски грлити. Такав је био мој пријем у ово друштво, чији је шеф присвајао себи политички циљ, и ако је тачно да је он почев као Шуани заустављао прво делижанце који су носили државни новац а после је пљачкао и путнике. Одметници из којих се у главном састојала његова дружина били су испрва против тога посла, а нарочито што им је то правило тешкоје да се врате породици, али су се најзад и они свикли.

Сутра дан од мога доласка Роман ме одреди да са шест људи идем у околину св. Максима, а не каза ми зашто. Стигав око поноћи на крај једне мале шуме коју дељаше пут ми ухватисмо заседу у једној јарузи. Романов помоћник Бисон нареди ћутање; ускоро чусмо тутањ кола; она дођоше према нама; Бисон подиже опрезно главу: „Делижанац из Нице, али не може се ништа учинити, води више војника него што носи пакета“. Бисон нам нареди да се повучемо и вратисмо се кући, где Роман љут што смо се вратили празних шака викну нејући... „нека платиће вам он сутра!“

Није дакле било више никакве сумње о друштву у коме сам: био сам међу дрмским разбојницима који су задавали страх и трепет по целој Прованси. И зато, а нарочито што сам побегао из казног завода, нисам се никако могао надати да ће ми власт опростити, ако ме овде ухвате, као што би се могло учинити неким младићима који су били с нама. Размишљајући о моме положају био сам готов да бегам, али пошто сам већ примљен у дружину зар ме они може бити нису надзиравали? С друге стране, изразити жељу да се повучем не значи ли изазвати неповерење кога бих био сигурно жртва? Зар није Роман могао помислити да сам ухода и наредити да ме пушкарају?.. Смрт и бешчасње претили су ми од свуда...

У овој недоумици помислим да питам једнога који ме је и иначе обавештавао, да ли би се од нашега шефа могло добити одсуство за неколико дана. Он ми

одговори врло сухо, да се оно даје само добро познатим људима и затим окрете ми леђа.

Провео сам једанаест дана са разбојницима тврдо решен да чиним све да се извучем из њиховог друштва, кад једне ноћи, кад сам од великог умора био у дубоком сну, разбуди ме нека необична ларма. Једном нашем другу украдена кеса прилично пуна, па он падао дреку.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине бабушиначке, службеним актом својим, пита:

„Суд овај моли уредништво „Полицијског Гласника“ за одговор на ово питање:

Иступне кривице извиђа и суди општински суд. Њему за то, по 334. тариф. броју закона о таксама припада 2 дин. у новцу за његов рад и за његову општ. касу. Али бива, да сељак залепи 2 дин. у такс. маркама на тужбу због каквог иступа, па је однесе среској власти, која ту тужбу са том таксом упути општин. суду на поступак.

Да ли је суд дужан узети дело у поступак, не тражећи она 2 дин. која њему припадају по зак. о таксама?“

— На ово питање одговарамо:

Четврти став § 4. а Полицијске Уредбе гласи: „По за ислеђење и суђење иступа по тужби приватнога дужан је приватни тужилац да се најпре обрати општинском суду итд.“

Према овоме јасном законском наређењу, све се тужбе за иступна дела морају предавати општинским судовима.

Ако неко и поред овога преда тужбу непосредно полицијској власти, и оптерети је таксом у маркама, па је ова не узме сама у поступак, него пошаље општинском суду на даљи рад, онда општински суд има право да наплати још и таксу из т. 370. закона о таксама, у новцу, јер то општинама припада по јасном наређењу чл. 2. поменутог закона.

У случајевима где приватни тужилац не би хтео да плати накнадно таксу у новцу, судови би требали да враћају предмет среској власти, како би она приводила ствар крају, пошто она није требала ни примати тужбу као ненадлежна, ако је, наравно, ова лично предата.

Ако је, пак, послата поштом, онда обзиром правичности захтевају да она извиди ствар, како тужилац не би морао плаћати две таксе.

II.

Суд општине доњо-нерадовачке, актом својим Бр. 2332, пита.

„По чл. 5. тач. 6. закона о таксама, сиромашна лица не плаћају никакву таксу, кад докажу уверењем, да не плаћају више од пет односно десет динара.

Врањско пореско одељење тражи, да се наплаћује такса за уверења, која издају сиромашним лицима приватни грађани, без обзира што ти сиромаси доказују да су сиротног стања, и да немају откуда да ову таксу плате, јер, вели, ову таксу за сиромасе плаћају издаваоци уверења. Ово оснива на чл. 5. тач. 6. става осмог где стоји: „Уверења о сиромаштву вреде за годину дана од дана издања, а могу се употребити само у грађанским споровима, кривичним делима по тужби приватних, брачних парницама, административним споровима код свију власти и ради добијања школске сведоцбе“.

Па пошто не стоји у овом ставу изрично, да се сиромас може својим уверењем користити код приватних лица—издаваоца уверења, то одељење тражи да за ово уверење по тач. 3. таксене тарифе плате таксу издаваоци уверења, већећи да ако је молио сиротног стања нису сиротног стања издаваоци уверења.

Суд је овај мишљења, да за ова уверења, издата по тачци 3. и 337. таксене тарифе, сиротним лицима, која доказују своју сиромаштину, не треба наплаћивати никакву таксу како за државну тако ни за општинску касу, јер издаваоци уверења нису обавезни да ову таксу плаћају.

Стога суд моли уредништво, да према предњем изволи у наредном броју Полицијског Гласника дати обавештење: треба ли наплаћивати ову таксу за уверења издата од приватних грађана сиромасима или не, како суд не би падао у грешке?“

— На ово питање одговарамо:

Лица, која су ослобођена плаћања таксе по члану 5. тачке 6. закона о таксама, не плаћају таксу кад сама поднесе какве молбе, воде спорове или врше друге какве правне послове.

Али кад ма што од овога раде у заједници са лицима, која нису ослобођена плаћања таксе, онда се, према члану 8. поменутог закона, такса наплаћује од ових других лица. По томе, у случајевима, кад нека друга лица издају уверење неком сиромасу о каквом факту, који је њима познат, они морају плаћати таксу, јер ту они сами врше један посао који подлежи плаћању таксе, без обзира на то, ко ће то уверење употребити.

Према овоме, правилно је гледиште пореског одељења, и суд би био одговоран ако друкчије поступа у даним случајевима.

III

Писар општине мирошевачке, у срезу лесковачком, пита:

„Окружна Шумска Управа у Лесковцу, актом својим од 26-XI-1911 г. Бр. 5149., издала је свима, па и овом суду своје наређење, које у првој тачци гласи: „Данико, апсолутно нико, без разлике и без обзира на врсту, степен и начин притежања и својине земљишта под шумом, не сме у будуће предузимати никакву сечу горе ни у забрану ни у окућници,

па баш и за домаћу потребу, док зато не учини писмену представку управи и не добије потребно одобрење“.

Сопственици приватних забрана, налазећи се у територији ове општине, и то из села Мирошевца, Дрводеље, Славујевца и Игришта, уживају и са истим располагају по својој вољи од вајкада па до данас своје забране; по томе они су вршили сечу без одобрења, гонили дрва на пијацу без припита власти, пошто њихови забрани не подлеже државном надзору, јер не спадају у склад побројаних положаја под а, б, в. чл. 78. зак. о шумама.

Њихово уживање и располагање регулисао је Закон о шумама, као специјалан својим прописима а нарочито чл. 78. I-ва алинеја која вели: Са приватним шумама сопственици имају неограничено право располагања, и могу сећи у њима дрва без икаквог предходног одобрења“ итд.

Како је горња наредба управе, сопственике ових забрана довела у незгодан положај, јер им је забранила даљу сечу, и спречила продају дрва на пијацу од стране својих органа, то учтиво молим уредништво, да у једном од наредних бројева у свом листу даде објашњење: Има ли права да шумска управа издаје наређење и за оне забране, који не подлеже државном надзору, и на основу ког зак. прописа, или не, као и да ли се то наређење може односити, на сопственике ових забрана или не?“

— На ово питање одговарамо:

По члану 78. закона о шумама, сопственици приватних шума имају неограничено право располагања са овима и могу сећи у њима дрва без икаквог предходног одобрења.

Изузетак од овога чини се са оним приватним шумама;

1. које су по планинским висовима и странама, од куда долазе јаки ветрови и олујине;

2. које су по каменим брдима, странама и обронцима, на којима шума има да спречава нагло отицање воде, спирање и одношење земље, образовање вододерина и поплаве; и

3. по несталним мочарним земљиштима и детећем песку.

Да нека приватна шума долази у ред ових изузетих шума, мора се утврдити од стране Шумске управе, и сопственицима издати решење против кога имају места жалби г. Министру Народне Привреде.

Сопственици овако ограничених шума морају се, у сечи ових, придржавати правила која им пропише г. Министар Народне Привреде.

Ако Шумска Управа још није извршила наређења чл. 78 у погледу категорисања приватних шума, онда она није извршила једну законску дужност, те је, онда и њена онаква генерална наредба без законског ослонаца.

Она је без законског ослонаца нарочито за оне забране, који се не налазе у шумским комплексима, него појединачно и притежавају се по тапијама.

Али како наредбе власти треба слушати и онда, кад оне не почивају на несумњивом законском праву, и против ових треба употребити законско право жалбе, онда и ову треба вршити докле, док је г. Министар Привреде, на жалбу било појединаца било општинског суда, не поништи као незакониту.

IV.

Суд општине башке, актом својим Бр. 1281, пита:

„Ова општина имала је своје земљиште пом шумом и утрином, у простору 3—400 хектара, коју је за разрез пореза пријавила 1884—5 год. и на исту порез плаћала све до 1902. год. Те године суд општине бањанске, са којом је општином и ова општина била груписана, због своје много запуштене дужне утринске порезе, дао је шумској управи одустанак од плаћања порезе како за своју, тако и за ово општинску утринску порезу.

Шумска комисија за ограничење држ. шуме „Суворор“, пресудом својом од 17. септембра 1910 г. бр. 482, одузела је ту сву селску имовину ове општине и присајединила са државном шумом. „Суворор“, изузев 107:82 хект. колико је дала селу Бау. које сада само сачињава башку општину, на економске потребе, а осталу имовину бив села Ба-а коју комисија није одузела разграбили су појединци, и по пропису финансиског закона од 1910 и 1911 год. као своју имовину пријавили за разрез пореза, и као такву за своју сматрају и на силу уживају.

Према томе, дата површина селу Бау у 107:82 хект. пресудом шумске комисије, на економске потребе, у означеним границама, не постоји у ствари и мањи је простор за 20—30 хектара, јер онај простор који се реченом пресудом означава да је дат селу Бау на економске потребе, заузела су, као што је напред речено, приватна лица пре 10—15 год. За ову разлику суд је тражио извешће од шумске Рудничке Управе, но ова се изјашњава као ненадлежна за ово питање.

Моли се уредништво за обавештење:

1. Има ли село Ба-а, и по чему да тражи у својину напред означено земљиште сеоско, на које је порез плаћало до 1902 год.

2. Како ће суд да одвоји имовину дату на економске потребе, кад се то земљиште већином налази у државини приватни сопственика;

3. како се сматра оно селско земљиште, које су приватни сопственици у 1910 и 1911. г. пријавили по финансијском закону за разрез пореза и приграбили га за себе, а у ствари је селско, и како ће га село себи прибавити; и

4. са каквим правом српска држава може да полаже јаче право на поједина земљишта, на која нема тапије, а која се налазе у државини села Ба-а, — ове општине, и поједини грађани села Ба-а“?

— На ово питање одговарамо:

Кад је општина бањанска, као законити представник села Ба-а, докле је оно

било у саставу њеном, уступила држави у својину шуму и утрину овога села, односно садашње општине башке, у смислу чл. 12. закона о непосредном порезу, јер није могла плаћати порез на исту, онда то земљиште није више својина те општине, него државе.

Према томе, садашња општина башка има да рачуна само са оном шумом, коју није уступила држави и са оних 107:82 хектара, што јој је држава уступила на економске потребе у смислу чл. 10. зак. о шумама.

Како су ових 107:82 хектара уступљени општини у својину под нарочитим условом да се ово имање штити од приватних захватача, то на општини и лежи дужност да све ове тужи, преко свога пупомоћника, и тражи повраћај заузетог земљишта, без обзира на то што су га они прајавили за порез, јер плаћање пореза у овом случају, не може бити никакав доказ о својини.

V.

Суд општине кожељске, актом својим Бр. 8770, пита:

„Једно лице, из ове општине, овога лета, правило је креч на свом имању и продавало појединим лицима, а није мерило на ово-општинском кантару, нити се обраћало њој, већ је креч мерило на свом кантару и продавало.

Ова општина моли Уредништво Полицијског Гласника за објашњење у првом наредном броју:

Да ли има право да од истог лица наплати кантарију и по ком законском пропису?

Да ли има право да таково лице узме на одговор и казни, зашто се није обраћало ово-општ. суду за кантар, већ на своме кантару мерило веће количине?

За ово објашњење, суд моли и по други пут, јер је још м-ца јула т. г. писао Уредништву за објашњење, па није добио никаква одговора“.

— На ово питање одговарамо:

Ако креч није продаван ђутуре или на кола, него на килограм, онда према чл. 1. закона о општинској мерини општина има право на мерину по чл. 10. истог закона, ако креч није нарочито ослобођен од стране г. Министра Народне Привреде, о чему треба добавити податке из овог Министарства.

Према овоме, ако је креч продаван на килограм и не буде ослобођен, онда продавац може бити кажњен по чл. 11. поменутог закона.

Све ово, наравно, може бити само у том случају, ако општина има својих мерила и кантарџија—мерача.

VI.

Суд општине гуњачке, актом својим Бр. 1651, пита:

У Тбр. 90. закона о таксама, стоји: да се за допуштење подизања покретних ваљарица или воденица на води плаћа такса и то:

1. За воденице или ваљарице на Дунаву, Сави и Морави по 1000 дин.

2. А за воденице или ваљарице на осталим рекама по 250 дин. а под Т.Бр. 385

поменутог закона стоји, такса за допуштење подизања воденица или ваљарица поточара, плаћа се 10 дин.

У овој општини, на речици Пецкој, постоје три ујамске и шест поредовничких воденица, које само међу од октобра на до маја месеца, а лети услед суше већином не међу, јер тада река пресуши, од којих воденица њихови поредовници и сопственици немају никакве добити, но само у њима међу за своју искључиво домаћу потребу.

Началник среза азбуковачког, актом својим од 12. овог месеца т. год. Бр. 10322, тражи да поредовници и сопственици ових воденица плате на сваку воденицу по 250 дин. таксе по Т.Бр. 90 закона о таксама.

Стога се моли уредништво, да у свом наредном броју листа, даде објашњење морају ли овдашњи сопственици и поредовници воденица платити тражену таксу у по 250 дин. на једну воденицу, или оне спадају за плаћање таксе под Т.Бр. 385 реченог закона као поточаре, пошто исте не међу преко целе године, а у поредовничким воденицама има поредовника преко 150, који искључиво међу за своју домаћу употребу без икакве друге добити.

— На ово питање одговарамо:

Закон о таксама, у своме тарифском броју 90, предвиђа таксу за оне воденице, које се подижу по дозволи власти.

Према томе, ако су воденице и ваљарице на Пецкој, подигнуте у своје време по дозволи взаста, оне су платиле таксу, коју је требало платити по ондашњем закону о таксама, и сада неће плаћати ни ону таксу из т. 90 ни ону из т. 385.

Ако, међутим, у своје време није дата дозвола за подизање ових воденица онако, како прописује закон о водама, онда сопственици морају сада тражити ту дозволу, па ће, наравно и платити таксу за дозволу.

Ако се Пецка по закону о водама сматра као поток, онда ће бити такса из т. 385, а ако се сматра као река, онда из т. бр. 90.

Од правилног категорисања вода зависи и правилна наплата таксе.

Ако начелник остане при своме захтеву, онда сопственици нека траже решење и употребе право жалбе.

VII.

Суд општине рудничке, актом својим Бр. 2634, пита:

„По рачунима ове општине, а у изводу дуговања и потраживања од 1904 и 5 год., води се на дугу извесна сума ненаплаћених акциса интереса и аренди код разних лица.

На потраживање овог суда, сва ова лица позивају се на застарелост, а нека подносе и квите да су платила, у којима није означено за које године.

Како је ондашњи благајник и руковалац касе умро на осуди, и нема се од кога тражити ова наплата, јер му је сво имање продато за кривицу, а и наредбодавац — председ. суда умро је, то је одбор својом одлуком Број 691 предложио ову суму за расходовање, но на-

Зборна полиц. власт задржала је ову одлуку од извршења неводећи да треба прво утврдити немогућност наплате.

Овде је потпуно утврђена немогућност а ова се сума вуче по буџету из године у годину и показује се дефицит.

Моли се уредништво за објашњење у своме листу што пре.

Ко је и на какав начин надлежан да ову суму расходује те како би се буџет за идућу 1912 год. донео на здравој основи.

— На ово питање одговарамо:

По последњем ставу тачке 13. чл. 86. закона о општинама, расходовање буџетом предвиђених прихода, општинских права и потраживања, као и поклона општинске имовине, ма које вредности, не могу у опште бити предмет одборске одлуке.

Код овако јасних законских прописа, одбор није требао ни да доноси никаква решења о расходовању пропалих прихода; а кад је он то ипак учинио, власт је онда морала поступити по чл. 152. поменутога закона.

Али, ако одбор није имао право да решава о самом расходовању сума, које се не могу наплатити, ако је та немогућност надлежно утврђена, он је могао на предлог суда, донети одлуку, да се сазове збор (чл. 34) који би ово питање, као надлежан по чл. 33. т. 3. зак. о општинама, расприво како треба.

VIII

Суд општине красавске, актом својим Бр. 2257, пита:

»Ова општина била је у заједници са још неким селима, па се једно село одвојило и образовало засебну општину.

Подвајање имовине извршено је августа месеца.

Све до овога дана, стара општина није била саставила свој буџет, него је по извршеној подели ново-образована општина правила буџет за себе, а стара за себе, по сразмери свога непосредног пореза.

Да је буџет направљен у своје време, онда би плата часника општинских, у заједничкој општини (до разгруписања) била већа, него што је сада предвиђена, и они траже да им се да плата и изда до дана разгруписања.

Међутим, зато нема буџетске могућности, јер је буџет састављан по разгруписању општина и без обзира на стање, које је било у општини до тога дана.

На какав се начин сада може њима накнадити ова разлика, и треба ли њу да поднесе и село, које је изашло из састава старе општине, пошто су часници пређашње заједничке општине служили и ово село све до дана разгруписања, и ово село све до дана разгруписања, а ако ове издатке треба да поднесе и село, које се одвојило, па оно то не би драговољно учинило, који су путеви којима се оно може нагнати на то?»

— На ово питање одговарамо:

Кад су часници, који сада траже плату по старом стању општине — пре разгруписања — били толико немарни, те

нису саставили буџет у законском року, па нису ништа учинили ни онда, кад су прављени буџети за нове општине да се то питање регулише, онда је и право што су сада доведени у положај, да ово своје право траже другим и много тежим путевима.

Дакле, ако им ону разлику не признају и једна и друга општина на леп начин, уносећи плату у буџет за наступајућу годину, онда они морају подићи редовну тужбу против једне и друге општине за то.

Што се тиче плата, које су им буџетом предвиђене, они ће примати сваки од своје општине, узимајући као да је свака одвојено дејствовала све од почетка године.

Што се тиче накнаде коју би стара општина имала тражити од села, које је изашло из састава, ако оно у току године није подносило сразмерне трошкове до дана разгруписања, то се такође може регулисати међусобним споразумом, иначе редовним спором.

IX

Суд општине јабучке, актом својим Бр. 2855, пита:

»Пред суд долазе врло често питања ове врсте: отац се задужи приватном лицу па умре. У времену задужења није имао са собом у кући ни једне пунољетне порез-плаћајуће главе, но само малолетну мушку децу. Кад ова деца порасту пунољетна, и порез плаћајуће главе, да ли она одмах имају право на наглавицу по § 471. грађ. суд. пост. из заоставштине очеве, наспрам ранијих поверилаца очевих; па, ако немају одмах ко ова питања расправља, да ли судови пресудом или друге које власти пред која дођу ове наплате, а докаже се њихово малолетство у времену задужења.

Суд моли уредништво да му изволи дати одговор на напред изношена питања у своме наредном броју листа.

— На ово питање одговарамо:

Питање ово расправљено је начелном одлузом Касационог Суда која гласи:

Законодавац је у тач. 4 а § 471 грађ. судског поступка поставио правило: да се земљоделцу не може, рачунајући за сваку пореску главу у кући, узети у попис за приватна потраживања, нити он сам може продати нити ма којим начином отуђити пет дана ораће земље, кућу са зградама и окућницу до једног дана ораћа.

Међутим, Касациони је Суд приметно, да се у његовим одељењима неједнако тумачи ово законско наређење, кад је реч о питању: по коме времену треба ценити да ли земљоделцу остају напред изложени минимуми непокретног имања; т. ј. да ли та судскицена треба да буде по времену кад се врши попис, односно кад је земљоделац код суда изјавио да на другога преноси своје непокретно имање, или, на против та оцена треба да буде по његовом имовном стању у времену, кад је учинио дуговање, односно кад је уговорио продају имања.

С тога је Касациони Суд, а на основи чач. 1 § 16 свог уређења, у општој седници, проучио ово питање и нашао:

Законодавац нигде у § 471 не говори о задужењу већ само о отуђењу. Он, дакле, у томе своме наређењу мисли на актуелну, а не на пређашњу имовину земљоделца, па према томе и регулише поступак извршне власти (аргументат: »за извршење пресуде не могу се узети у попис«). Зашто је законодавац тако учинио, види се из правила Г. Министра правде од 4. фебруара 1874. № 354. (Зборник XXVI стр. 14) прописаних за извршење закона о коме је овде реч и предлога којег је Министра тај закон и донесен, где се, у тач. 10. (други одељак) изрично вели: »да је дух закона да земљоделац не остане без земље и куће«.

На тај се начин наређење § 471 грађ. суд. пост. појављује као једна заштитна мера, установљена против економског пропадања земљорадника, па с тога оно треба да буде примењивано тако, како ће у сваком случају показати подједнако дејство, што не би било, ако би се оцена судска о минимуму управљала према имовном стању земљорадника из времена задужења, јер би тада ова заштитна мера, установљена у јавном интересу, зависила од појединих евентуалности, а нарочито од добре воље дужника: колико ће се задужити, и повериоца: колико ће дуго оставити тај дуг ненаплаћен, а тога код принципијелних питања не може бити.

Овако тумачење § 471., истина није у складу с интересима поверилачким, али, као што је речено, економско политички разлози траже од законодавца, не да води бригу о онима, који свој сувинак дају другима на приплод, већ траже од њега да се стави у заштиту оних, којима прети опасност да остану без минимума имања, потребног за живот, јер би, иначе, дошло у питање опште благостање народа. Као потврду за овако схватање намере законодавчеве, изражено у § 471, општа седница налази и у поменутих правилима Г. Министра правде, у чијој се тач. а. (одељку четвртог изречно вели: »законодавац није напред о задужењу говорио јер је оставио да приватни поверитељи сами воде бригу о томе, колико који дужник има имања, које се на случај, ако се зајам учини, па се на време дуг не плати, у попис може узети«.

На основу изложеног, општа седница Касационог Суда допела је ову начелну одлуку: да, по духу § 471 грађ. суд. пост. и смеру који је законодавац овом уставном хтео постићи, судска оцена о остатку земље треба увек да се врши по имовном стању земљорадника у времену, кад се предузима извршење пресуде за приватна потраживања, односно по времену, кад земљоделац код суда приступи отуђењу непокретног имања, односно по времену кад се подигне тужба за испуњене или раскид уговора о продаји и куповини земље«.

Како деца умрлог улазе у сва права очеве, па и у ово о заштити имовине, то општински судови, кад врше попис имовине за продају, или врше потврде уговора о преносу, треба да поступају по предњој одлуци.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Одлука опште седнице Касац. суда од 24. новембра 1911. год. № 14787.

Првостеп. вел. грађанском суду био је оптужен Ж. В. што је ноћу између 15. и 16. јуна 1911. год. из затворене штале украо Димитрију Ђорђевићу, крмачу са петоро прасади у вредности 90 дин. и тиме учинио кривичну кажњиву по § 223. б. крив. зак.

Првостепени је суд нашао, да је ова кривица кажњива по § 223. б. крив. зак. али да се оптуженом има казна одмери по § 223. г. крив. законика зато што је он раније извршеном пресудом пожарничког првостепеног суда од 25. маја 1895. год. био кажњен са четири месеца затвора за опасну крађу и према томе га је суд пресудом својом од 20. октобра 1911. год. № 20565. и казнио са три године робије

Но по жалби држав. тужиоца и оптуженог, Касациони Суд, примедбама својим од 4. новембра 1911. г. № 14255. поништио је ову пресуду са разлога:

„По II. одељку § 73. крив. законика не може се као поврат узимати ни казни делом, кад га кривац учини *после десет година* од кад је издржао или му је опрштена казна, на коју је за раније дело, истог рода, осуђен био.

Па како се из аката овога оптуженог види, а и сам суд у пресуди својој наводи, да је оптужени Ж. још 25. маја 1895. год., извршеном пресудом пожарничког првостепеног суда, био кажњен за опасну крађу, *дакле пре више од 10 година*, то је тај суд погрешно што је, противно горњем законском пропису, оптуженом Ж. одмерио казну по § 223. г. кривич. законика, када после горњег законског рока од десет година, не може о поврату ни речи бити, већ се та ранија осуда има узети само као отежавајућа околност из тач. 5. § 69. кривич. законика“.

Првостепени велико — грађански суд није примио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге:

„Иако је од 25. маја 1895. год., када је оптужени Ж. први пут осуђен за опасну крађу, до дана када је учинио ово дело протекло више од десет година, те нема поврата услед застарелости и так суд овај налази, да се оптуженом Ж. за ово дело има казни да одмери по § 223. г. кривич. законика. Ово зато, што се по § 223. г. кривич. законика имају казнити крађе стоке и земљоделског алата не само онда, када су учињене у стицају или поврату, већ и онда, кад су учињене онако како предвиђају претпоследњи и последњи одељак § 223. кривич. законика.

У последњем, пак, одељењу § 223. крив. законика каже се, да ће се по њему казнити и онај, који учини опасну крађу, почем је пре тога два пута за просте крађе или један пут за опасну осуђен био.

Из овога се наређења види, да закон не тражи да се ово друго дело учини у року од 10 година, па да ипак буде каж-

њиво по њему изузетно од наређења о поврату.

Овим се хтело, да се крађивци из навике и по занату нарочито строже казне, јер се овде казна много више повећава но код поврата, пошто у поврату може бити већа само за половину законом предвиђене, док је код последњег одељка § 223. кр. зак. два пута, а код § 223. г. три пута већа од законом предвиђене казне.

Према томе, суд овај налази, да у овоме случају нема места примени § 73. и тач. 5. § 65. кривич. законика како то Касациони Суд налази у својим примедбама, за то, што је ово специјалан случај, који је предвиђен наређењем § 223. г. крив. законика изузетно од наређења о поврату“.

Касациони Суд у својој општој седници од 24. новембра 1911. год. усвојио је примедбе свога одељења а противразлоге првостеп. велико — грађанског суда одбацио.

Одлука опште седнице Касационог суда од 3. новембра 1911 г. № 15857.

Начелник среза алексиначког оптуженог је алексиначком првостепеном суду М. Ш. и М. Д. што су једном жалбом нанели средном чиновнику увреду и опт. Ш. што је ту жалбу написао, а опт. Д. што је наговорио Ш. да му такву жалбу напише.

Првостепени алексинач. суд је нашао да стоји дело увреду кажњиво по § 104. крив. законика, и да је учинилац истога, само оптужени Д. а не и оптужени Ш. пошто је признањем оптуженог Д. утврђено да је оптужени Ш. по његовом наговору написао онакву жалбу, и за то је решењем својим од 19. марта 1911. г. № 6765. оптуженог Д. ставио под суд, а оптуженог Ш. ослободно стављања под суд.

По по жалби иследне власти и приватног тужиоца, Касациони Суд примедбама свог I. одељења од 10. октобра 1911. № 12588, поништио помен. решење првостеп. суда а са разлога:

„Погрешно је суд нашао, да у овоме делу нема одговорности за оптуженог Ш. као саучесника.

Према § 46. тач. 2. кривич. законика, да би у каквом делу било саучешћа, довољно је само то, да је ко кривца, знајући, потпомагао у ономе, чиме је зло дело направљено, олакшано или извршено. — Оптужени Ш. пак у томе, што је, по тражењу оптуженог Д., жалбу са инкриминованим изразима написао и овога као неписменог потписао, припомогао је извршењу дела, будући свестан тога, да ти изрази садрже у себи увреду, као и то, да се тиме хтела нанети увреда приватном тужиоцу, а који су елементи према поменутом пропису, потпуно довољни за постојање саучешћа“.

Првостепени алексиначки суд није усвојио ове примедбе Касационог Суда, већ је дао следеће противразлоге!

„За представљено дело увреду у званичној дужности може бити једино одговоран оптужени Д. као жалилац, а ни-

како и оптужени Ш. као писац жалбе, која инкриминисане изразе садржи. Оптужени Ш. по захтеву оптуженог Д. написао је жалбу и по овлашћењу његовог жалиоца Д. и потписао, која је жалба, као акт оптуженог Д. и упућена Управи Државних Монопола. Полазећи са општег принципа, да нико за туђе дело не може одговарати, првостепени суд сматра, да се по овом оптужењу једино жалилац — оптужени Д. може третирати као учинилац дела увреду у званичној дужности, а никако и оптужени Ш., јер по онаквим делима и не може бити саучешћа, које примедбе Касационог Суда истичу.

На овакво становиште првостепеног суда ставио се и Касациони Суд у другом оптужењу, са истоветним случајем, јер је по кривици В. Ш. и В. Н. решењем Касац. Суда од 5. августа т. г. № 9177, оснажена пресуда Апелационог Суда од 20. децембра 1910 г. № 6070, која је изрично искључивала свако саучешће по оваквим делима, ослобођавајући сваке казне писца жалбе, који за туђе дело не може бити кривично одговоран, кад постоји случај, да је жалба по захтеву жалиоца писана, и он по његово овлашћењу потписан.

Касациони Суд је у својој општој седници од 3. децембра 1911. г. усвојио примедбе свога I. одељења, а противразлоге првостеп. алексинач. суда одбацио.

Одлука опште седнице Касационог Суда од 24. Новембра 1911. г. № 15155.

Начелник среза таковог оптуженог је првостепеном горњо-милановачком суду П. Ј. и остале и то: Петра, Димитра и Владимира што су саставили и потписали, Петар као сопственик, Владимир као кмет и граничар и Димитар као граничар тапију баштинску № 1325/902. којом се Петар убащинио лажно на државно земљиште звано „силама“ описато у тој тапији као четврта парцела, и Љубомира, Симеуна и Миливоја, што су ту лажну тапију као часници општински потврдили 7. маја 1902., да је то земљиште Петар наследно од свога оца и да том тапијом није заузета ничија ни државна, ни општенародна ни општинска земља, па је тражио да суд осуди и то: Петра и Димитра по § 147. крив. зак., Љубомира, Симеуна и Миливоја по § 111. крив. зак. и Владимира по § 147. у в. § 111. и 142. т. 2. крив. зак. и суд је решењем својим налазећи да сва та дела стоје ставио све оптужене сем Димитра решењем својим од 22. септембра 1911. № 24505, под суд и у притвор.

Но по жалби оптужених и њихових бранилаца у I. својем одељењу Касациони Суд је поништио поменуто решење са разлога:

„И по § 147. и по § 111. крив. законика тражи се, да је ко у намери да себи или другима какву корист прибави или да другоме шкоди лажну исправу начинио или праву исправу преиначио. Дакле, да би ко могао одговарати за дело из поменутих законских прописа, треба да буде несумњиво утврђено, да је каква исправа направљена лажно у намери, да

WWW.UNILIB.RS

би се њоме извесном лицу користило или другоме шкодило.

Суд тај, доносећи решење по овоме оптужењу, није у њему навео разлоге, којима би несумњиво било утврђено, да је тапија, којом се оптужени Петар убаштинио на спорно имање, направљена лажно у намери да се њему прибави корист а држави српској штета нанесе, већ је само просто констатовао да је увиђајем комисије за ограничавање шума и увиђајем полицијске власти утврђено постојање дела прављења и употребе лажне исправе.

Приликом те оцене, да ли у овој радњи оптужених има намере за прављење лажне исправе, нужно је да суд узме у оцену сва факта утврђена истражењем по овоме делу, а на име:

Да је актом Министарства Народне Привреде ТБр. 26142/902, од 8. јануара 1903. год, утврђено, да комисија за ограничавање државних шума, која је радила на ограничавању „Суворора“ у 1892. години, није обухватила спорно имање у границе државне шуме, већ да је тај простор, у коме је спорно имање, остао ван границе са оним простором, који је остао селу, као сеоска шума и испуст.

Да је тек комисија за ограничавање државних шума, која је радила у 1909. години приликом поновног ограничавања државне планине Суворора захваћила спорно имање у границе државне, којој је оптужени Петар поднео ур дну пријаву тражећи, да му се призна право својине на цело спорно имање, које је обухваћено тапијом.

Да је спорна тапија потврђена у 1902. години, када је стање било онако, како га је створила комисија из 1892. године, а то је, да тада држава није полагала право својине на спорно имање; да је спорно имање, па ма и у мањем облику оптужени Петар пријавио пописној комисији у 1884. години и од тада на њ плаћао порезу; да се исто налази у државини његовој и његових предака од пописа а и пре овога; да је ову тапију потврдила општинска и полиц.-власт, које су биле позване да по распису Г. Министра Народне Привреде од 11. новембра 1898. год. ТБр. 11999, воде по званичној дужности рачуна, да ли се имање, на које се неко убаштињава, налази удаљено за 2000 метара од државне шуме или не, и према томе да исту потврде или њено потврђење одбију; и да је на истој тапији кмет селеки потписан као граничар за сеоску утрину.

Тек кад суд узме у оцену сва напред поменута факта, и кад накнадно извиди, да ли оптужени Петар и његови претци држе ово спорно имање у оном обиму у тапији обележеном или у обиму који је уписан у пописне књиге, моћи ће суд да потврди, да ли се оптужени на спорно имање убаштинио намерно лажно или је то учинио у уверењу, да је он имао права на цело имање обухваћено тапијом. Ово још с погледом и на то, што је полиц. увиђајем утврђено, да се како онај део уписан у пописне књиге тако и вишак, који је ушао у тапију, налази у загради.

Најзад, кад је упутствима за ограничавање држав. шума, која је прописано Г. Министар Народне Привреде, на основу закона о шумама, дато право комисијама да улазе у оцену исправности тапија, које би биле поднете као доказ о својини у спору са државом, онда је суд и према томе дужан да оцени, да ли за прављење такве исправе могу оптужени одговорати за дело прављења лажне исправе казнимо по § 147. и 111. крив. зак., док се не би њена важност или неважност утврдила путем грађанског спора како је решењем горњо-милановачког суда од 7. марта 1903. год № 4014, било и наређено.

Првостепени горњо-милановач. суд је усвојио ове примедбе Касационог Суда и оценив сва факта изложена у примедбама решењем својим од 22. октобра 1911. г. № 28194 опет све оптужене сем Димитра ставио под суд и у притвор

Но по жалби оптужених и бранилаца Касациони Суд је у 1. своме одељењу примедбама својим од 5. новембра 1911. г. № 14298 поништио и ово решење првостеп. суда, а са разлога:

»Примедбама својим од 11. октобра 1911. г. № 12674. Касациони је суд препоручио суду да поред осталог накнадно извиди да ли оптужени Петар и његови предци држе ово спорно имање у ономе обиму у тапији обележеном или у обиму који је уписан у пописне књиге, јер ће тек тада моћи да утврди да ли се оптужени на спорно имање убаштинио намерно лажно или је то учинио у уверењу да је имао право на цело имање, које је тапијом обухваћено. Ово још с погледом на то, што је полиц. увиђајем утврђено, да се како онај део уписан у пописне књиге, тако и вишак који је ушао у тапију налази у загради.

Како је првостепени суд горње примедбе усвојио, он је био дужан да по њима у целости поступи, па да поред осталог извиди и ово напред наведено.

Првостеп. горњо-милановачки суд није усвојио ове примедбе Касац. Суда већ је у противразлогима навео да и сад остаје при своме решењу од 22. октобра т. г. № 28194, и са разлога у истом и по томе, што Касациони Суд није у горњим примедбама својом означио на који начин и у чему има да се понова дослеђује државина оптуженог Петра, кад је иста извиђена пред комисијом за ограничавање шума и у оцену узета решењем овога суда.

Касациони Суд у својој општој седници од 24. новембра 1911. год усвојио је примедбе свога одељења, а противразлоге првостеп. суда одбацио.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милаан Шупута, из Шегеновца, осуђеник митровачког казног завода у А. Угарској, побегао је са рада, и по свој прилици прешао у Србију.

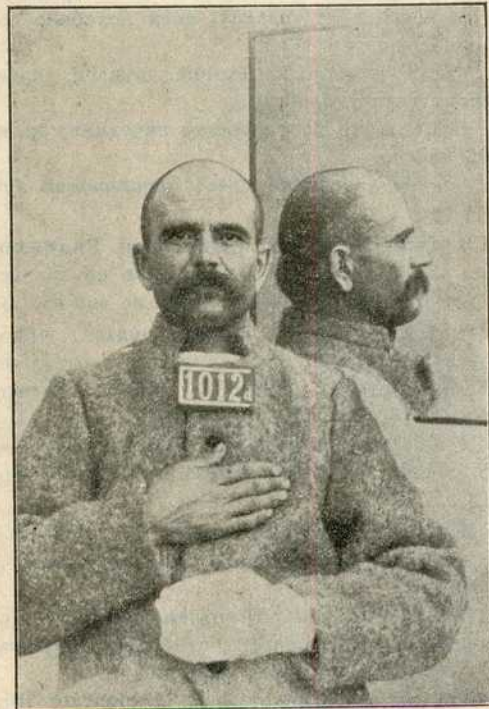
Он је стар 38 година, средњег раста, дугуљастих здравих образа, косе, бркова и обрва

прих. чела високог, очију плавих, од особених знакова има две кверге на врату.

Ради лакшег проналазка износимо му слику под бр. 1012.

Милаан Ердељац, из Трпине, такође осуђеник митровачког завода, чију слику износимо

под бр. 1055, побегао је са рада и вероватно прешао у Србију.

Он је висок 1.65 метара, стар 19 година, округлих белих образа, косе и бркова кестњавих, чела округла, очију жућкастих.

И један и други осуђени су за крађу, а побегаи су у одећу осуђеничком.

Одело је првог под бр. 379, а другог под бр. 459.

Акт Управе Митровачког Казног Завода бр. 1012.

Драгутин Стаменковић, из Рајиног Поља, одговара за насилно одвођење, али је побегао незнано куд. Он је стар 25 година, средњег раста, очију граорастих, косе и бркова смејих.

Депеша начелника среза лесковачког Бр. 26833.

Божин Јовановић, коцкар из В. Дренове, чију слику износимо, и Милан Кузмановић, такође коцкар, 10. ов. месеца, око 5 сати у

вече, на железничкој станици у Параћину, извршили су разбојништво над Николом Николићем, из Шапца, и отели му 40 динара, на побегли.

Божин је стар око 36 година, раста средњег, косе смеђе, очију плавих, носи похабано селачко одело.

Милан је стар 28 година, омален, плав, пун; по занату берберин.

Ухваћене треба спровести начелнику среза параћинског.

Депеша начелника среза параћинског Бр. 35428.

Влајко Пауновић и Светозар Раденковић, из Стрелца, имају да издрже по три месеца полицијског надзора, али се не зна где су.

Влајко је стар 23 године, омален, црномањаст, косе црне, лица округлог, у оделу селачком. Светозар је стар 27 година, средњег стаса, лица округлог, косе смеђе, код левог ока има белегу од опекотине, у оделу селачком.

Депеша начелника среза лужничког Бр. 10267.

Живојин Јеремић, слуга, из Љубовије, одговара за опасну крађу, али се налази у бегству.

Он је стар око 20 година, повисок, црномањаст, дугих образа, без браде и бркова, а у оделу је селачком онога краја.

Депеша начелника среза јадранског Бр. 25763.

Живко Антић, из Лукова, притвореник при срезу сврљашком, обио је апсану и побегао.

Он је стар 33 године, косе црне, лица округлог, плав, носав, носа шиљастог, очију граорастих. Одело му је селачко.

Акт начелника среза сврљашког Бр. 12637.

Димитрије Ђорђевић, из Винче, који одговара за убиство, побегао је из затвора среза врачарског.

Он је стар 19—20 година, омален, сувоњав, плав, има мале танке брчиће и шишке, а од одела има кожух, чакшире од црног шајка, на глави шајкачу.

Депеша начелника среза врачарског Бр. 22643.

Петар—Пера—Марјановић, из Високобабе, окривљен је за разбојништво, извршено над Стеваном Савићем, механицијом из Севојне, али се незна где је.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

Т Р А Ж Е С Е

Драгутин Михајла Рајковића, из Лукомира, отумарао је од своје куће. Он је стар 21 годину, средњег стаса, косе смеђе, очију граорастих.

Депеша начелника среза добричког Бр. 15826.

МАНГУП СТОКА

У атару општине топоничке, среза поречког, нађено је 20 комада мангуп коза.

Акт начелника среза поречког Бр. 9181.

У атару општине д. милановачке, среза поречког, нађено је једно мангуп јуне, старо 2 године, длаке суро мургасте, рогова при врху црних, без роваша.

Акт начелника среза поречког Бр. 9158.

СКРЕЂЕ СЕ ПАЖЊА

Више села Стубла, општине прибојске, на месту „Градиште,” нађен је 10. овог месеца обешен непознат човек, чију слику износимо.

Он је стар 50—60 година, висок 1.69 м. сувоњав, дугуљаста лица, носа правога и танкога, бркова и косе проседе—црне, бркова потшишаних, кратких, има младеж на левом обрзу на јагодици, и на горњем капку левог ока.

Јоца Петровић, земљоделац из Н. Села, има да издржи 300 дана затвора за кријумчарење, али је отумарао незнано куда.

Он је стар 45—50 година, средњег раста, црномањаст, бркова и косе проседе, подбрадак брије.

Депеша начелника среза јадранског Бр. 26430.

Од одела је имао: стару поабану, црну, памучну шубару, нове чакшире и минтан-кофран од селачког црног сукна, стар гуњац—доламу,—тежињаву кошуљу, вунен црвен појас и вунене чарапе.

Акт начелника среза пољаничког Бр. 12399.